

Campanya d' excavacions al poblat del calvari del Molar.

Rafel i Fontanals, Nuria ; Armada Pita, X.Lois

Avis legal

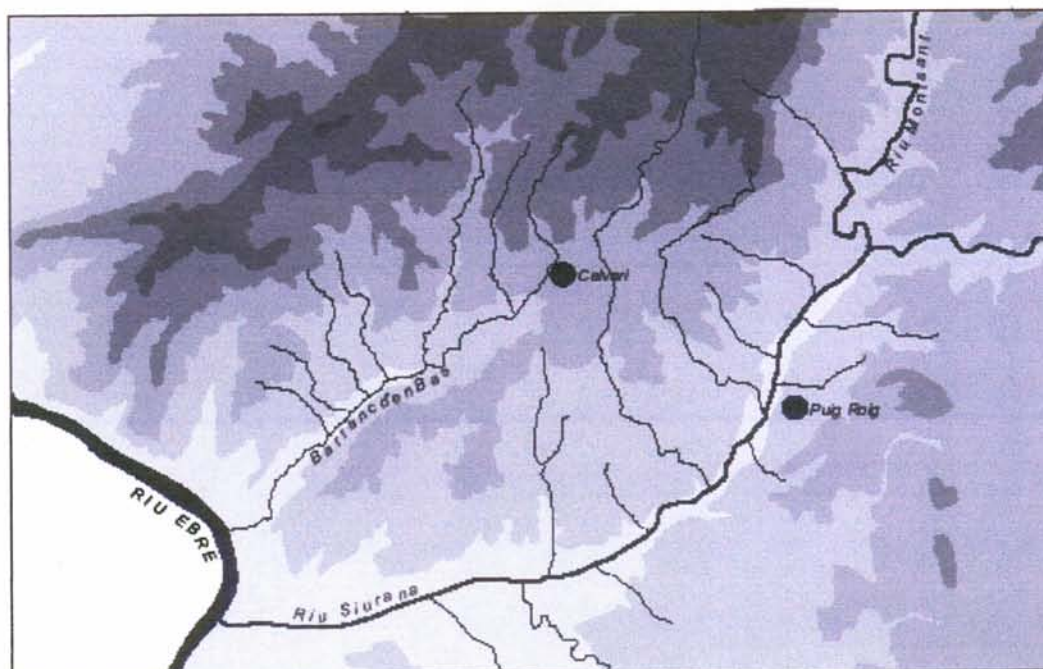
Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

SUMARI

1. Ubicació i entorn de l'assentament
2. Objectius de la recerca
3. La campanya del 2002 (2^a)
 - 3.1. Introducció
 - 3.2. El registre estratigràfic
 - 3.3. Les estructures constructives
 - 3.4. Els materials arqueològics i la cronologia
4. Conclusions
5. Bibliografia citada
6. Làmines
7. Annex I: inventari de materials
8. Annex II: material lític (per Marta Fontanals)

1. UBICACIÓ I ENTORN DE L'ASSENTAMENT

El jaciment del Calvari està situat en el terme municipal del Molar (també anomenat Molar d'en Bas), a la comarca del Priorat (Tarragona). El Calvari és un petit altiplà (230 m.s.n.m.) el cim del qual mesura uns 100 metres de longitud i 30 d'amplada i està orientat en sentit NE-SW. La part septentrional de la comarca és muntanyosa, amb els relleus de les muntanyes de Prades, que formen part de la Serralada Prelitoral. La part meridional –on se situa el jaciment–, en canvi, tot i tenir un aspecte muntanyós és de poca alçària, es caracteritza per un paisatge fragmentat amb petites valletes i nombrosos aturonaments arrodonits i uns terrenys agrícoles limitats i difícils (una terra “bonyeguda i pedregosa” en

paraules de Josep Iglesias). L'extrem sudoccidental de la comarca forma part ja d'una altra unitat estructural, la cubeta de Móra -una foia resultat de l'aixecament i fractura de la Serralada Prelitoral- per on discorre el tram final del riu Siurana.

La xarxa fluvial, modesta, està integrada pel Siurana i el Montsant que desaigüen a l'Ebre a l'alçada de Garcia. El riu Siurana transcorre per un canó de gran fondària i té un curs sinuós. Al llarg del seu curs reb dos afluents, el riu de Cortiella i la riera de Capçanes, així com abundants barrancs que molts cops s'ajunten entre ells i li aporten el doll resultant . El Calvari està situat entre un d'aquests barrancs, el de Santa Càndia, que condueix les aigües de la Serra de la Figuera cap al Siurana, i un altre barranc, el Barranc del Rec d'En Bas, dels Reguerals o dels Comuns que desaigua directament a l'Ebre. Aquest barranc resulta de la unió de diversos braços que recullen les aigües de la Serra de Tormo i la Serra dels Tossals. El Barranc del Rec

d'En Bas, de gran amplada a partir del Molar, és un curs d'aigua destacat, en el qual, a més, hi ha una important sorgent situada al peu del vessant occidental del turó del Calvari. El primer poblament històric documentat al Molar és el mas medieval d'en Bas (avui Mas de Secundino), situat en el dit barranc i la sorgent dels Reguerals ha proporcionat l'aigua del poble fins dates ben recents. Avui, naturalment, la sobreexplotació ha portat a un esgotament dels recursos hídrics i a l'anorreament dels nivells freàtics. El Barranc d'En Bas constitueix una magnífica via de comunicació directa amb la foia de Móra i el riu Ebre: hi discorre una antiga carrerada que uneix l'Ebre amb el Molar, sent la distància Calvari-Ebre en línia recta per aquesta via de comunicació d'una mica més de 5 Km. En sentit contrari la carrerada que discorre pel Barranc del Rec d'En Bas enllaça amb el Barranc dels Tortells, passa per la Figuera, va resseguint la Serra Major (alçades de 700 a 1000 m.s.n.m.) i es divideix en dos brancals, un que porta a Ulldemolins, passant per les Obagues, i d'aquí a les comarques de Lleida, i l'altra que porta a Cornudella. A molt poc més de 3 Km. del Calvari, seguint el Barranc de Santa Càndia, per on actualment discorre una carretereta coneguda com a Camí de les Mines –que uneix el Molar amb Bellmunt i que, sens dubte, correspon a una antiga via-, s'arriba fàcilment

al riu Siurana i, tot creuant-lo, al poblat coetani del Puig Roig.

En definitiva, el Calvari està especialment ben connectat per la seva part oriental i nordoriental. Particularment amb les terres de l'Ebre, que constitueix una artèria de comunicació essencial en la prehistòria i fins a temps històrics, riu avall cap a Móra i el mar i aigües amunt cap al meandre de Flix i Lleida. Pel que fa a l'interior de la comarca s'enllaça fàcilment amb la vall del Siurana i Ulldemolins i Lleida. El camí cap al mar per la part oriental és més llarg i complexe: des de Bellmunt es comunica amb facilitat amb Falset des d'on parteixen dos eixos importants, un al nord que passant per Porrera i el Coll de la Teixeta, al nord de la Serra de Prades, comunica amb Reus i Tarragona i un altre més al sud que franqueja la Serra de l'Argentera per Colldejou i va a enllaçar amb Montroig del Camp.

Des d'un punt de vista dels recursos, l'entorn del jaciment compta amb terres aptes pel conreu a banda i banda del turonet on s'assenta, sent millors les de la part occidental, el Barranc del Rec d'En Bas, on, a més, i just al peu del jaciment, s'ubica la sorgent d'aigua més important de les rodalies. A poca distància del jaciment, en direcció nordest hi ha un important jaciment d'argiles caolíiques ("sabó de sastre"), explotat en èpoques històriques. La pedra més abundant en l'entorn immediat és pedra calcària i sorrenca del Molar ("pedra d'esmolar"). Tanmateix, els recursos més destacables són els minerals.

Aquesta antiga zona minera compresa fonamentalment entre els municipis del Molar, Bellmunt del Priorat i Falset és encara recordada per l'abundància i qualitat de la galena que va ser extreta de les seves mines. En l'àrea que estudiem aquest sulfur de plom, quan apareix cristallitzat, sol presentar majorment hàbit cuboctaedres, amb major o menor predomini del cub o de l'octaedre, els cristalls poden assolir fins a 12 cm. d'aresta i es troba normalment associat a altres minerals, principalment, calcita, dolomita, ankerita i barita. Tradicionalment, l'ús principal de la galena d'aquestes mines ha estat l'obtenció de plom i el vidrat dels atuells de terrissa: la galena era finament triturada en rudimentaris molins moguts per animals i el resultat era una finíssima pols brillant, coneguda com alcofol de terrissaires, que aquests compraven pel vidrat. Aquesta pols s'aplicava sense tractament previ directament sobre les peces de terrissa, prèviament cuites, després les peces s'exposaven novament a l'acció del foc dintre dels forn: el sofre es volatilitzava i el plom s'oxidava formant la sílice d'argila, un silicat de plom o esmalt. El procés era conegut com vidrat o envernissat. La galena de la zona era apreciada pel vidrat per la seva puresa; o, dit d'una altra manera, la galena de Bellmunt-Molar-Falset, si bé és argentífera, conté quantitats tan baixes de plata que la seva explotació per a obtenir-ne aquest metall no és rentable de cap de les maneres, fet del qual es compta amb

evidències que semblen suficients per afirmar que, contra el que s'ha dit, mai ha estat utilitzada com a font de plata. Si que ho han estat, al menys des d'època medieval i, molt possiblement des de la protohistòria, altres minerals de plata de la zona, ja sigui plata nativa o bé altres minerals d'alt contingut en plata com l'acantita i la clorargirita (Rafel, Abella, Martínez 2003).

No obstant, a part de la plata i des del punt de vista dels minerals potencialment explotables en la prehistòria, a la zona hi ha altres minerals que, tot i que en menor quantitat, presenten un gran interès: ens referim als minerals de coure. N'hem trobat en relativa quantitat a la mina Ramona de Bellmunt del Priorat, a escassos metres del poblat del Puig Roig del Roget, i a la mina Linda Mariquita del Molar, a uns 500 metres del poblat i necròpolis del Calvari. En aquesta darrera mina, degut a l'escàs bussament dels filons, aquests afloren a la superfície, un fenomen geològic que, malgrat la intensa explotació de la mina en el segle XX, encara es pot apreciar avui. És, per tant, del tot verosímil afirmar que en la prehistòria els minerals apareixien a la superfície en estat d'òxids i carbonats, de colors atractius, una seductora riquesa que, sens dubte, no passà desapercebuda als pobladors prehistòrics. Els principals minerals presumptament utilitzats degueren ser la malaquita i l'azurita, dos hidrocarbonats de coure, d'intens color blau i verd, respectivament, i que poden ser fosos amb tècniques metal·lúrgiques relativament senzilles. A la Linda Mariquita trobem també una altre important mena de coure, la tennantita, un sulfoarsènic de coure amb quantitats menors de plata, ferro i zenc, que pot contenir entre un 35,72 i un 51,4% de coure. Aquesta mena ha estat utilitzada de molt antic per a l'obtenció de coure, atès que aquest pot ser obtingut per procediments metal·lúrgics molt menys complexos que els que requereixen els sulfurs primaris com la calcopirita (per cert, bastant abundant a Linda Mariquita), que creiem que no va ser objecte de benefici del coure per la dificultat de la seva obtenció i la mala qualitat del metall que s'obté si no s'elimina el ferro, que constitueix un 31% del mineral; l'abundància relativa d'altres minerals com la malaquita, l'azurita i la tennantita degué ser un argument convincent per a no considerar la calcopirita, que, per altra part, conté una quantitat de coure molt més baixa, un 35%.

2. OBJECTIUS DE LA RECERCA

Els objectius principals que ens proposem en la intervenció al jaciment i el seu entorn i, en conseqüència, aquells en funció dels quals es fa la programació anyal són:

- Datar el poblat
- Establir la relació poblat/necròpolis, en un dels pocs conjunts coneguts en què està ben establerta la connexió entre un i altre
- Aproximar-se a la caracterització del tipus d'assentament, tant pel que fa a les seves característiques formals com a la seva definició socioeconòmica, mitjançant l'excavació arqueològica en extensió i l'estudi i la recerca interdisciplinària
- Endegar un pla de recerca de la zona minera en època protohistòrica
- Potenciar els estudis interdisciplinàries i la col·laboració amb la resta d'equips que treballen en aquest període a la Catalunya meridional
- Posar en relació l'assentament amb l'estat de coneixement de la protohistòria del sud de Catalunya, en relació al estudis realitzats fins ara i a aquells que estan en curs de realització per part d'altres investigadors a la zona
- Condicionar el jaciment i impulsar la creació d'un itinerari minero-arqueològic a la comarca del Priorat adreçat al turisme cultural

Aquestes directrius s'han desenvolupat en el programa d'investigació presentat al Servei d'Arqueologia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i intitulat: *El jaciment protohistòric del Calvari del Molar i l'àrea minerometal·lúrgica Molar-Bellmunt-Falset (2001-2010)*.

Les excavacions al poblat es basen en l'excavació en extensió i el registre de dades mitjançant una sèrie de fitxes d'unitats estratigràfiques, documentació gràfica i inventari de materials basades genèricament en el conegut com a sistema Harris. En la mesura que els limitats mitjans de què disposem ens ho permeten l'excavació es planifica de forma que, delimitat el sector a intervenir, s'inicia l'excavació prenent com a referència una quadrícula arbitrària. Quan afloren les estructures constructives, s'abandona la quadrícula com a referència del registre per a passar a pendre en el seu lloc com a referència la unitat arquitectònica o habitació, que anomenem àmbit. Les dades que tenim fins ara, tot i que no

són concloents, semblen apuntar a una extensió important del jaciment; és per aquesta raó que no ens proposem d'entrada fer-ne una excavació integral sinó un programa a 10 anys que permeti un coneixement suficient des del punt de vista interpretatiu. Això no significa que, si els resultats ho avalen i altres argumentacions ho aconsellen, no pugui prosseguir-se més tard el treball de camp.

El nostre programa d'investigació empírica té com a eix central l'excavació del poblat del Calvari; tanmateix, el programa no es limita a aquest punt de vista sinó que es planteja una sèrie de cercles de recerca:

- el poblat,
- el conjunt arqueològic poblat-necròpolis,
- l'àrea de captació econòmica immediata, amb un èmfasi especial en l'anàlisi de l'activitat minerometal·lúrgica,
- l'inserció del conjunt en la protohistòria del sud de Catalunya.

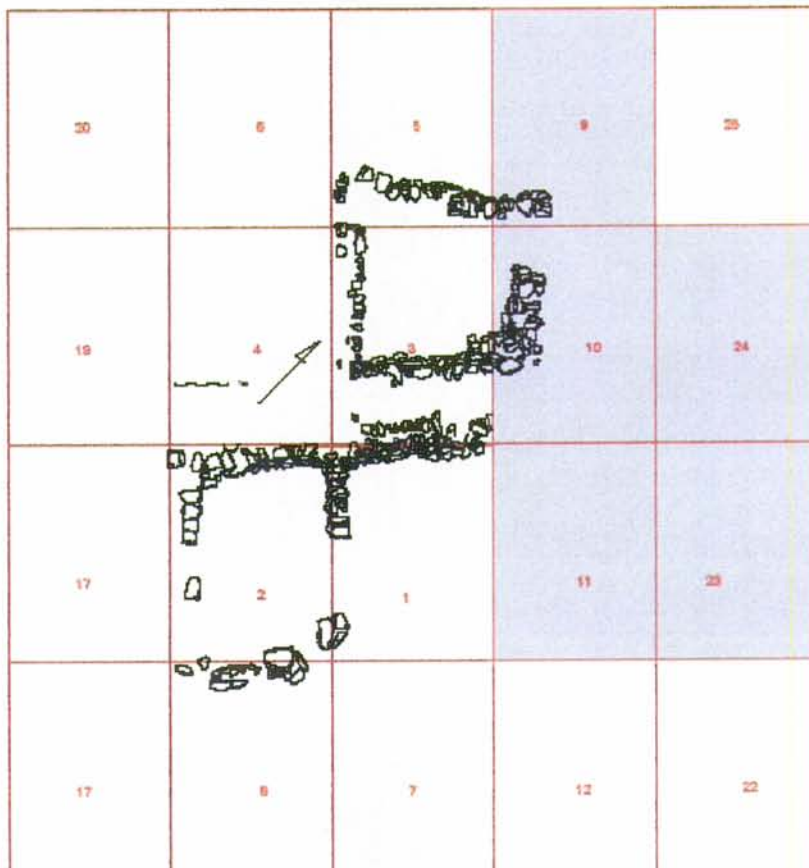
3. LA CAMPANYA DEL 2002 (2ª)

3.1. INTRODUCCIÓ

La segona campanya d'excavacions al poblat del Calvari del Molar es desenvolupà entre els dies 25 d'agost i 13 de setembre del 2002.

Hi participaren estudiants de la UdL (Immaculada López, Cristina García, Anna Colet, Rosa López, Ernest Pueyo i Josep Mª Farré) de la UPF (Núria Morell) i el becari predoctoral de la universitat d'A Coruña Xosé Lois Armada, que col.laborà en la direcció.

El plantejament de la campanya suposà l'obertura dels quadres 9, 10, 11, 23 i 24 (50 m²), d'on es llevaren els estrats superiors fins al coronament dels murs per, tot seguit, cenyir l'excavació als àmbits apareguts, que hem anomenat IV, V i VI. La insuficiència de mitjans impedí un plantejament més ambiciós i més convenient per a la metodologia d'excavació. Juntament amb els treballs en aquests àmbits, es prosseguiren les tasques d'excavació en l'àmbit III, que va quedar sense acabar en la primera campanya (no obstant això, la seva excavació no ha

Restes exhumades en el curs de la campanya del 2001 (1ª), juntament amb la quadrícula de referència on s'han ombrejat els quadres en què s'intervingué en la campanya del 2002 (2ª)

culminat fins el 2003).

3.2. EL REGISTRE ESTRATIGRÀFIC

Repertori d'Unitats Estratigràfiques:

UE 0052 (Sector A, Quadre 11-23): Humus, amb molta matèria vegetal; terra vegetal de color marró molt fosc. Nivell superficial.

UE 0053 (Sector A, Quadre 11-23): Terra marró fosc, amb taques negres, abundant matèria vegetal i textura granulosa. Apareix molt poc material ceràmic. És igual a la UE 0004 de la campanya del 2001; correspon, dinc a l'extrem del foc documentat a l'àmbit II.

UE 0054 (Sector A, Quadre 11-23): Sediment marró grogienc, bastant compacte i amb argila. Té pendent acusat cap al sud. Apareix poc material arqueològic, tot i que entre aquest cal destacar una punta de sageta de bronze. Correspon a un horitzó de colmatació.

UE 0055 (Sector A, Quadre 11-23): Terra molt vermellova, bastant fosca i molt flonja. Correspon a un horitzó d'enderroc-colmatació.

UE 0056 (Sector A, Quadre 10-24): Humus. Nivell superficial.

UE 0057 (Sector A, Quadre 11-23): Terra sorrenca i granulosa, color roig clar-aronjat, amb pedra sorrenca del Molar descomposta i grans pedres concentrades. Apareix un fragment de molí de granit i un fragment d'esmolador de pedra. Es tracta d'un nivell d'enderroc.

UE 0058 (Sector A, Quadre 23): Terra molt vermellova, de consistència mitjana, amb una remarcable plasticitat i amb taques groguenques i verdoses. Nivell d'enderroc-colmatació.

UE 0059 (Sector A, Quadre 11): Terra clara, compacta, quasi completament desprovista de material. Pendent en direcció E/SE. Nivell d'enderroc

UE 0060 (Sector A, Quadre 11): Rebliment de la fossa UE 0066. Sense material.

UE 0061 (Sector A, Quadre 10-24): Sediment de color vermellós, consistència flonja, molt solta, amb nòdols d'argila de colors (grogós, vermell fosc...) que queda limitat per les Ues. 0010, 0038, 0039, 0065, que delimiten el que anomenem àmbit IV. Es tracta d'un nivell d'enderroc.

UE 0062 (Sector A, Àmbit III): Muret de paredat en sec que forma una estructura baixa que en planta té forma d'ela amb l'angle arrodonit i que s'adossa al mur UE 0038. Podria tractar-se d'una petita estructura de magatzem de l'àmbit III en la seva segona fase.

UE 0063 (Sector A, Àmbit III): Sediment argilós que apareix en l'espai delimitat per l'estructura UE 0062 i les parets de l'àmbit. Sembla correspondre a la UE 0053.

UE 0064 (Sector A, Quadre 10/24, Àmbit V): Terra amb matèria orgànica, argila, nòduls escassos i petits de colors, molt poc compacta i limitada per les Ues estructurals 0038, 0065, 0039. Nivell superficial.

UE 0065 (Sector A, Àmbits IV i V): Mur de paredat que separa els àmbits IV i V. Pel cantó nord (àmbit V) presenta bona factura i perfil atalussat de grans blocs (reposa sobre la roca UE 0013, com s'ha pogut apreciar en la campanya del 2003). Pel cantó sud (àmbit IV), en canvi, és de pedra més petita, recte i queda penjat a la cota $-0,65/-0,87$, sense arribar a la roca o nivell natural.

UE 0066 (Sector A, Quadre 11, Àmbit VI): Petita fossa excavada en la UE 0059 i reblerta per la UE 0060.

UE 0067 (Sector A, Àmbit IV): Sediment amb matèria orgànica, nòduls escassos i petits d'argila, molt poc compacte. Nivell de colmatació.

UE 0068 (Sector A, Àmbit III): Nivell molt cendros que s'excavà separatament, però que és igual a la UE 0101. En el curs de l'excavació es va poder apreciar que ambdós passaven per sota de l'estructura UE 0062; és a dir, que aquesta darrera era posterior.

UE 0069 (Sector A, Quadre 10/24, Àmbit IV): Sediment molt heterogeni, amb taques cendroses i nòduls d'argila groguenca. Podria correspondre a un paviment o nivell d'ús molt degradat que sembla cobrir el mur UE 0038 la cota inferior dels qual és de *circa* $-0,44$.

UE 0070 (Sector A, Quadre 11, Àmbit VI): Terra grogosa com la de la UE 0059, però una mica més argilosa i flonja. Nòduls d'argila vermell fosc, molt compactes. Nivell d'enderroc.

UE 0071 (Sector A, Àmbit III): Sediment color groc pàlid, blanquinós, molt compactat, amb pedres d'enderroc, que ocupa l'angle nord de l'àmbit. Nivell d'enderroc.

UE 0072 (Sector A, Àmbit III): Sediment integrat bàsicament per argila, més compacte que 0051.

UE 0073 (Sector A, Àmbit IV): Sediment flonjo i granulós, amb molta menys argila que la UE 0069. Correspon al rebliment de la fossa UE 0074. No donà materials mobles.

UE 0074 (Sector A, Àmbit IV): Petita fossa excavada en el terreny (UE 0076), de forma irregular i situada a la part nord de l'àmbit.

UE 0075 (Sector A, Quadre 24/25): Terra amb molta matèria orgànica, fosca i flonja. Correspon a la neteja del nivell superficial d'una franja a l'est dels àmbits IV, V i VI, amb la finalitat d'ampliar l'àrea en curs d'excavació per tal de trobar els límits dels àmbits per aquest cantó.

UE 0076 (Sector A, Àmbit IV): Estrat argilós, de color vermell, amb taques d'argila groga. Nivell d'enderroc o colmatació.

UE 0077 (Sector A, Àmbit IV): Terra de color groc, argilosa, amb taques de pedra local desfeta i nòdols de color taronja. Tot al llarg del mur UE 0039 apareixen taques molt fosques. Podria haver-hi hagut algún element de matèria orgànica.

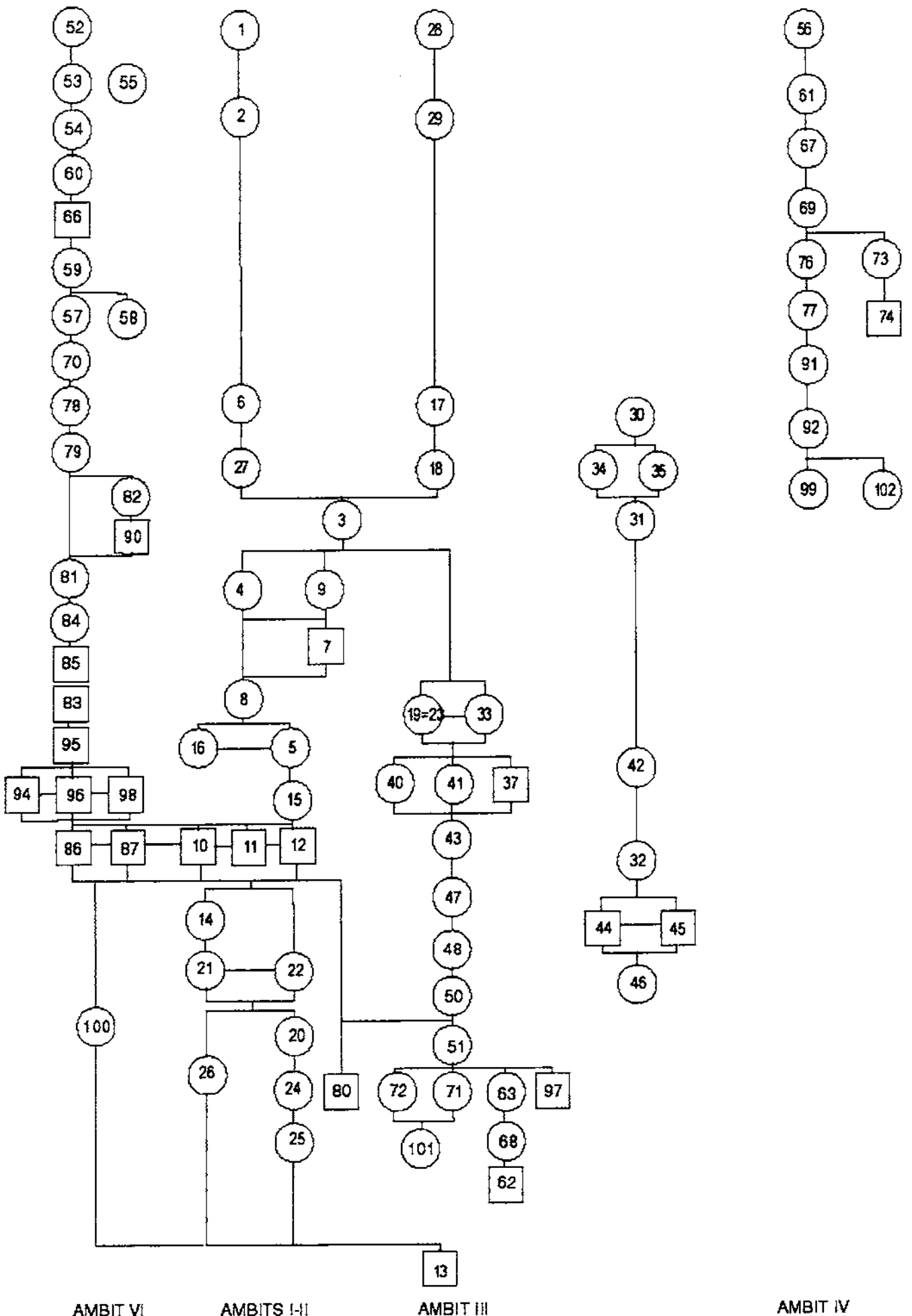
UE 0078 (Sector A, Àmbit VI): Sediment groguenc, compacte, amb taques rogenques i fragments de plaquetes de pissarra (algunes de les quals col·locades planes i d'altres de cantell, sense ordre aparent). Apareix en tot l'àmbit excepte l'angle oest-noroest i s'hi documentaren restes faunístiques (mandíbula ovicàpid, etc.). Nivell d'enderroc.

UE 0079 (Sector A, Àmbit VI): Sediment amb molta argila groga molt compacta, tot i que romanen taques vermelles (pedra, argila). Al cantó que toca al mur UE 0010 apareix a una cota més alta i fa pendent cap al sud. Aparegueren en aquesta UE dos fragments de molí de granit. Nivell d'enderroc.

UE 0080 (Sector A, Àmbit III): Infrapasant-se al mur UE 0037 i cobert pel possible nivell d'ús UE 0050, apareix el parament d'un mur anterior, malmès, que segueix la mateixa orientació que el mur 0037.

UE 0081 (Sector A, Àmbit VI): Nivell purulent, flonjo, de color grisós o marronós, segons les zones. Alguns punts tenen un aspecte cendrós, gris més fosc. No conté argiles, excepte algún nòdol gran de color roig. Ocupa tot l'àmbit i en ell es documentaren dos fragments afaissonats al torn. Es tracta d'un nivell d'ús.

UE 0082 (Sector A, Àmbit VI): Terra gris, flonja i granulosa, que constitueix el rebliment d'una fossa irregular (UE 0090) que talla la UE 0081. Abundància relativa de material mòble, entre el qual un fragment informe fet a torn i pintat (de "tipus Gàfols").

UE 0083 (Sector A, Àmbit VI): Nivell molt dur integrat exclusivament per argila amb nòduls rogencs en quasi tota la seva extensió. Podria correspondre a un paviment molt malmès.

UE 0084 (Sector A, Àmbit VI): Sediment que rebleix el forat de pal UE 0085.

UE 0085 (Sector A, Àmbit VI): Estructura integrada per 4 llosetes col·locades de cantell, acompanyades d'altres de tamany inferior que les falquen. Es tracta d'un forat per col·locar-hi un pal dret.

UE 0086 (Sector A, Àmbit VI): Mur de paredat, de doble filada, que constitueix el límit de l'àmbit VI pel cantó nord-est.

UE 0087 (Sector A, Àmbit VI): mur de paredat en sec, de doble filada, que actua de divisòria entre els àmbits II i VI, tot acabant en una porta de comunicació entre ambdós.

UE 0088 (Sector A, Àmbit VI): Muret, del qual solament es conserva una filada en alçada, que era un envà de filada única que dividia l'àmbit en dues meitats aproximadament, que possiblement es comunicaven amb una porta.

UE 0089 (Sector A, Quadre 10, Àmbits IV-V): Estructura de paredat en sec que delimita els àmbits IV i V pel cantó nord-nord-est.

UE 0090 (Sector A, Àmbit VI) Fossa irregular, de perímetre que tendeix a ser ovalat, que talla les UEs. 0081 i 0083. Té la roca com a base i està reblida per la UE 0082.

UE 0091 (Sector A, Àmbit IV): Sediment rogenc amb argila també roja que coupa part de l'àmbit, el seu angle nord i cantó nord-est. Nivell d'enderroc.

UE 0092 (Sector A, Àmbit IV): Argila groga molt compacta que comença a aparèixer a la mateixa cota que la UE 0091, però que passa per sota d'aquesta. Apareixen grans pedres caigudes i una tenalla d'emmagatzematge decorada amb cordons molt completa. Nivell d'enderroc.

UE 0093 (Sector A, Àmbit VI): Sediment d'argila de color clar i compacta, que rebleix el desnivell provocat per l'estructura UE 0094 per tal d'amortitzar-la.

UE 0094 (Sector A, Àmbit VI): Estructura construïda, feta amb argila roja i consistent en una realçament del paviment en forma de semiovoide que marca la porta de comunicació dels àmbits II i VI. Es tracta d'una estructura decorativa pavimental, que funciona tant amb el paviment UE 0096 (amb el qual es construïda), com amb el posterior paviment UE 0095.

UE 0095 (Sector A, Àmbit VI): nivell d'argila molt compactada de color groc i roig barrejat. Presenta un nivell més o menys uniforme en tot l'àmbit a excepció de la part més pròxima al mur UE 0010, on és més alt de cota i fa baixada cap al SE. Se seguí amb dificultat en algunes zones de l'àmbit. Es tracta d'un paviment, que podria correspondre al possible paviment UE 0015 de l'àmbit II.

UE 0096 (Sector A, Àmbit VI): Paviment d'argila endurida, grogosa, molt compacte de la part sud de l'àmbit. A l'angle entre els murs 0086 i 0088 aparegué un tovot (42 X 20 cm.) posat pla i paral·lel al mur 0086. Al seu costat n'hi ha un altre de trencat. Semblen en posició. El fet que un d'ells no estigui complet exclou cap altra intencionalitat que el reaprofitament de material.

UE 0097 (Sector A, Àmbit III): Restes del que sembla un mur de paredat en sec que pertany a una estructura que penetra per sota del testimoni originat pel mur UE 0037 i que presenta una direcció diferent que la resta de murs trobats en aquest àmbit.

UE 0098 (Sector A, Àmbit VI): Nivell d'argila endurida amb una capa de preparació de picadís petit de pedra. És igual a la UE 0096, però que ocupa la part nord de l'àmbit. Està a una cota una mica més alta que 0096 i en pitjor estat de conservació. Es tracta d'un paviment.

UE 0099 (Sector A, Àmbit IV): Nivell de color vermellós que es deixa pendent d'excavar en la campanya següent.

UE 100 (Sector A, Àmbit VI): Sediment granulós, sense argil, amb molt poca pedra petita i mitjana, color marró fosc. No té materials mobles, excepció feta de tres fragments corresponents a un vas epicardial. Es tracta d'un estrat de reompliment destinat a nivellar la roca i preparar el terreny per a la construcció dels murs.

3.3. LES STRUCTURES CONSTRUCTIVES

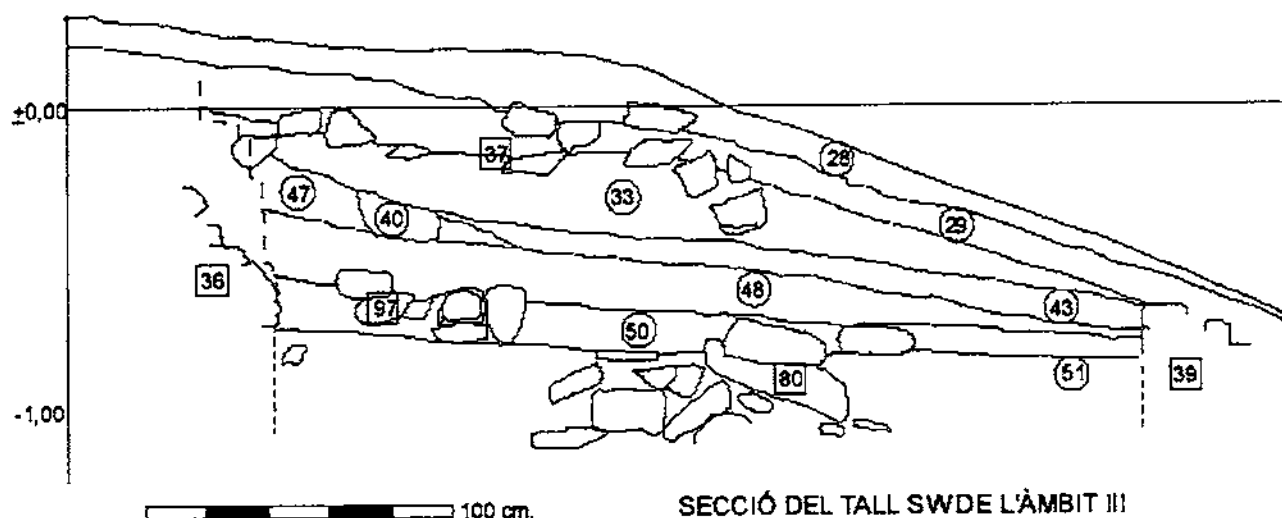

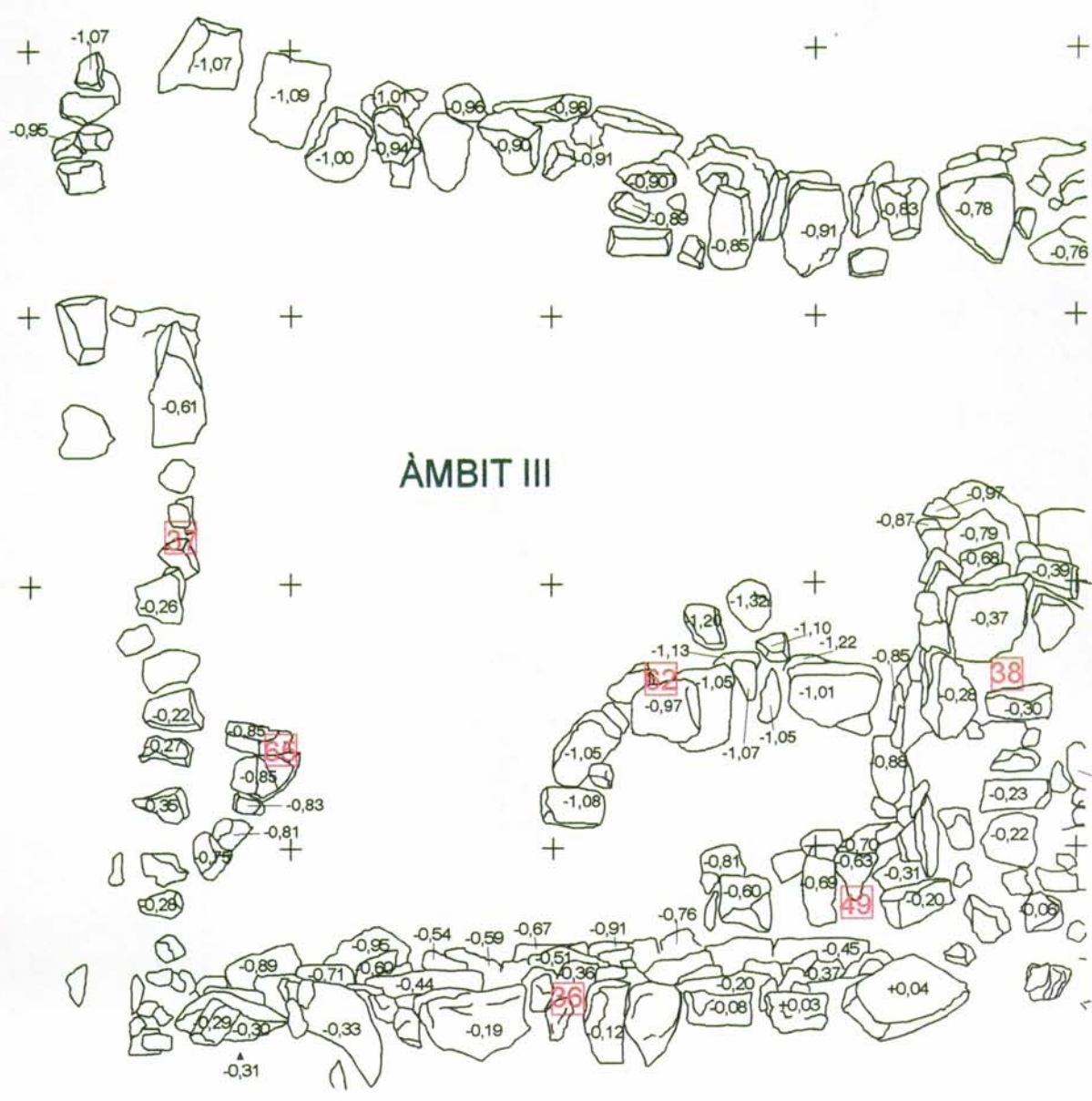
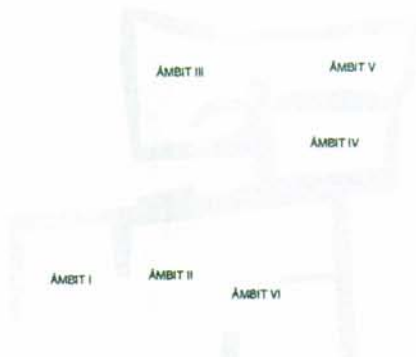
Planta general CVM02

ÀMBIT III

L'excavació d'aquest àmbit va avançar poc durant la segona campanya, en què ens haguérem de centrar més en l'àmbit VI, per tal d'acabar-lo, fet que comportà que no s'acabés l'àmbit III fins a la tercera campanya (2003).

Tanmateix, les unitats estratigràfiques excavades permeteren observar que aquest espai tenia varies fases constructives. La secció del cantó SW de l'àmbit, que presentem en la següent figura, permet apreciar com el mur oest de la cambra, la UE 37 n'és el tancament només en una fase molt tardana, quan l'àmbit original estava colmatat ja per un potent enderroc. Un altre mur (UE 97), malmès, que apareix per sota de l'anterior i que segueix una orientació diferent representa una fase constructiva anterior (UE 80), a la qual s'infraposa encara una nova fase constructiva representada en aquest cantó per un altre mur anterior que, aparentment, segueix la mateixa orientació que la UE 37. El sediment arqueològic excavat correspon a unitats d'enderroc i colmatació amb pendent cap al nord, excepció feta de la UE 50, que, tot i que malmesa, podria correspondre a un nivell d'ús o ocupació, possiblement associat a la unitat estructural 80. Per sota de la UE 50 tornen a aparèixer nivells d'enderroc i colmatació i el coronament d'una nova estructura murària (armari raconer?), la UE 62, situada a l'angle sudest de l'àmbit i corresponent a una fase anterior, que s'excavarà ja en la campanya del 2003.

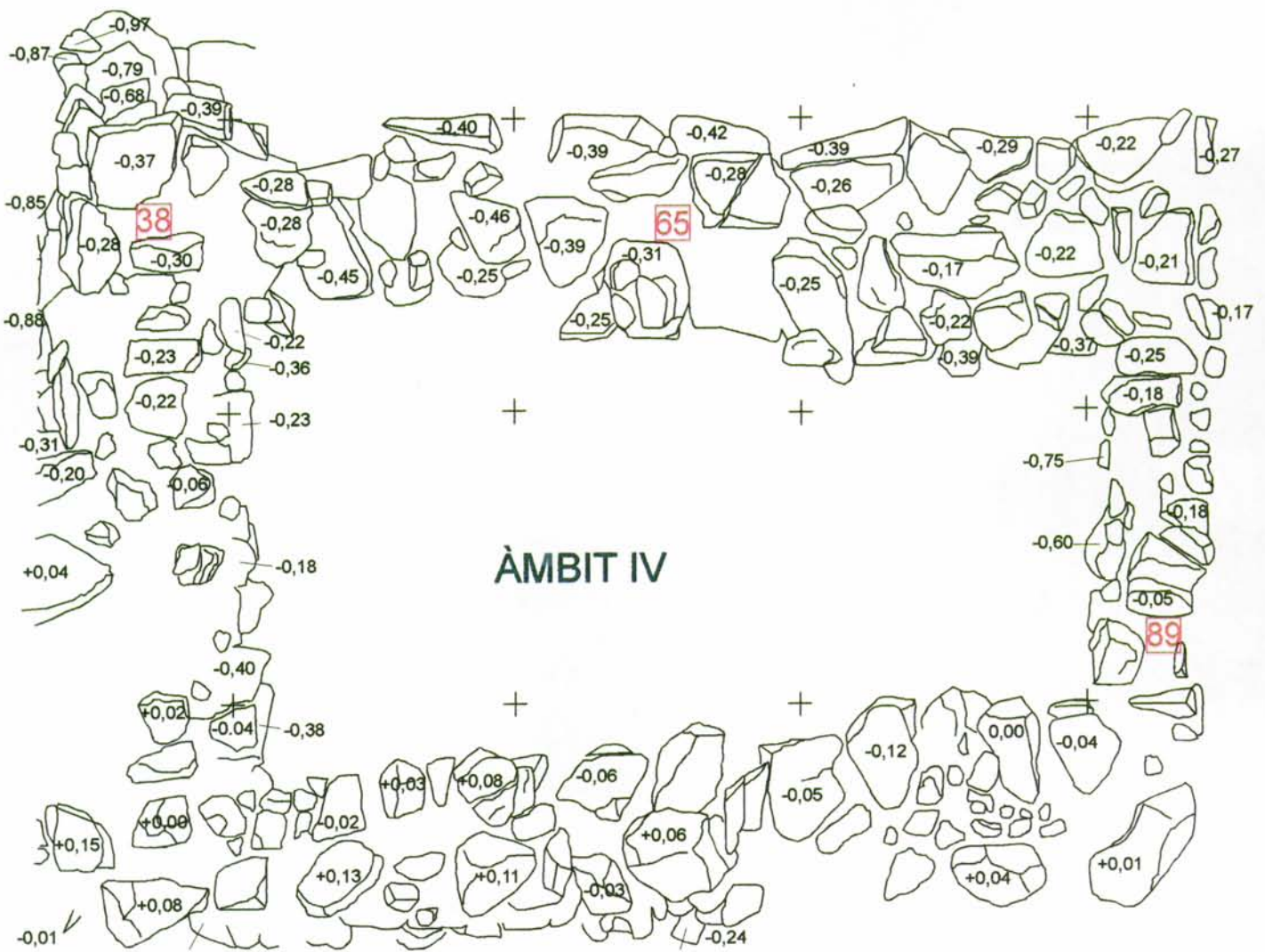
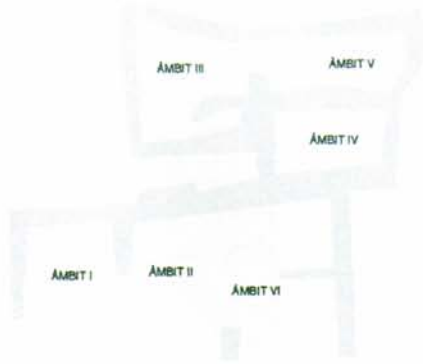

ÀMBIT IV

Es tracta d'un àmbit rectangular, amb el cantó llarg en sentit NE-SW, situat al nord-est de l'àmbit III i al nord-oest de l'àmbit VI i delimitat per les unitats estructurals 10 (que el separa de l'àmbit VI), 38 (que el separa del III), 65 (que el separa de l'àmbit V) i 89, que el tanca pel cantó NE. Tot i que es va excavar en la seva quasi totalitat durant la campanya del 2002, es va haver d'acabar en la del 2003.

Els murs 85 i 89 queden aparentment penjats abans d'arribar al nivell fins on es va excavar el 2002, sense que s'hagi pogut documentar cap nivell d'ús o ocupació que es pugui posar en relació amb aquest fet. El mur 38 presenta una porta tapada, que, no obstant això, no s'observa per la cara que dona a l'àmbit III i, per altra banda, té dues fases constructives, la més moderna de les quals té la seva part inferior a la mateixa cota aproximada que el mur 65, cosa que, a l'espera que properes campanyes vagin ajudant a aclarir la qüestió, podria indicar la seva coetaneïtat.

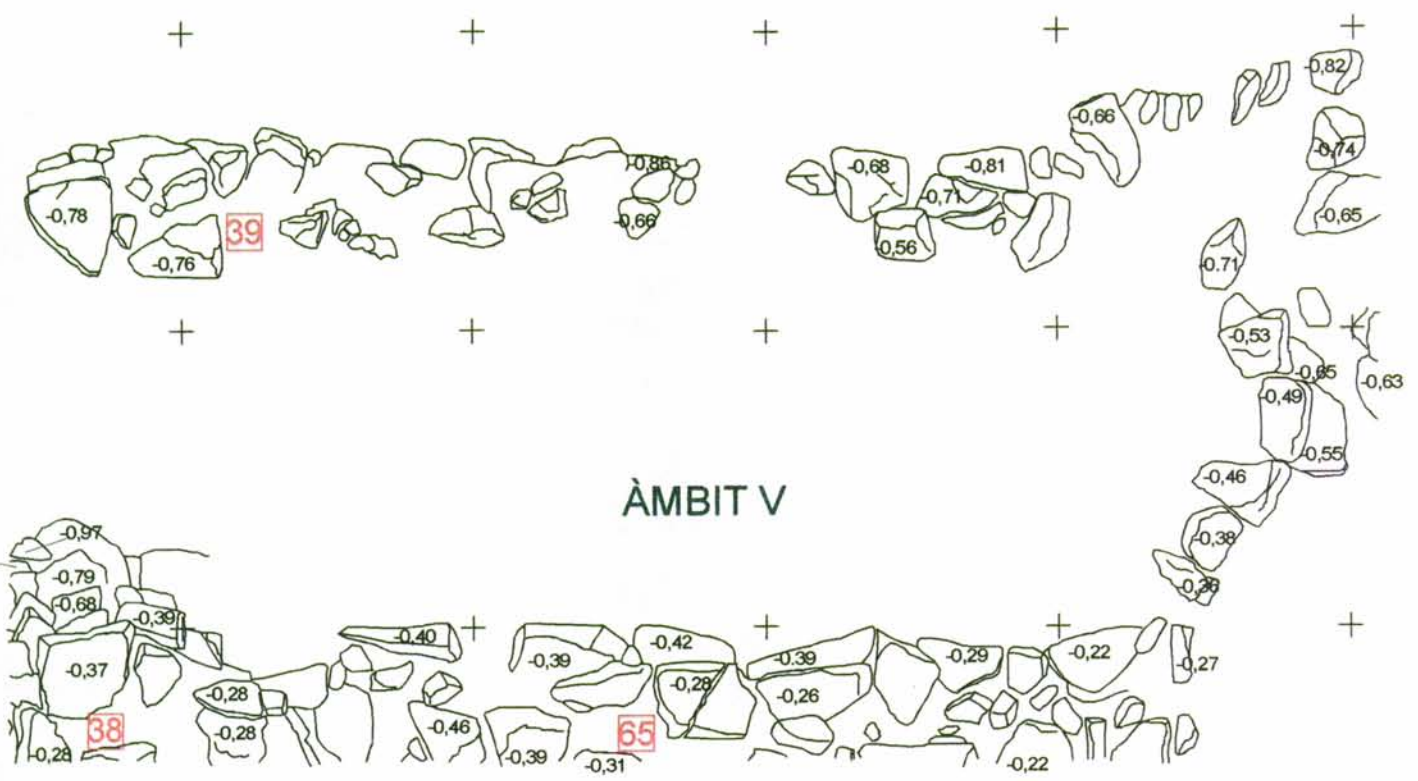
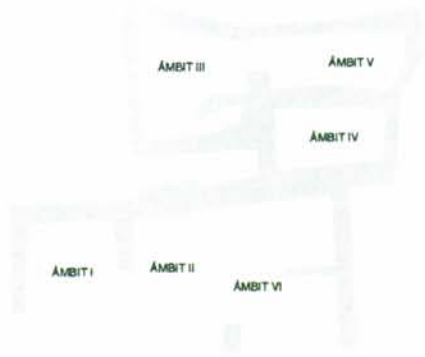
El sediment arqueològic estava constituït per un paquet bastant uniforme, amb una gran quantitat d'argila de diferents colors, corresponent a capes d'enderroc, en una de les quals, es localitzà una tenalla de magatzem decorada amb cordons (fig.) que –tal com es va poder documentar a la campanya següent– reposava sobre el paviment de l'estança.

ÀMBIT V

En aquest sector solament es llevaren els nivells superficials (UEs. 56 i 64) i, un cop es va tenir l'àmbit delimitat per les estructures muràries corresponents es va deixar pendent d'excavar per a la campanya del 2003.

Es tracta d'una estança comunicada amb l'àmbit III per una porta practicada en el mur 38. En un primer moment aquest mur 38 continuava en direcció NW, però posteriorment es va desmuntar parcialment per a fer la porta de comunicació amb l'àmbit V. El mur 65, que separa aquest darrer àmbit del IV, per la cara que dona a l'àmbit V presenta perfil atalussat i bona factura de grans blocs, mentre que pel cantó sud, el que dona a l'àmbit IV, és de pedra més petita i, com ja hem dit, queda, aparentment, penjat a la cota -0,65/-0,87.

ÀMBIT VI

Aquest espai va poder ser excavat en profunditat de forma completa, en canvi, no en vàrem poder excavar la planta completa, perquè –igual que els àmbits I i II- s'infraposa al camí que discorre pel poblat¹.

Com els àmbits I i II, excavats en el curs de la primera campanya (2001), aquest àmbit s'ubica al cantó sud del gran mur (UE 10) que articula longitudinalment el poblat i que en constitueix la paret del fons. És contigu a l'àmbit II del qual el separa un mur mitjer (UE 87) que, malauradament ens ha arribat en molt mal estat de conservació, de forma que només es pot observar amb claredat en l'extrem sud de la part excavada de l'àmbit i pel fet que hi ha una porta de comunicació nítidament marcada entre els dos àmbits. Pel cantó est el delimita un altre mur, la UE 86. Un petit envà (UE 88) divideix l'àmbit en dos espais. En el que està situat més al sud, es documenta un forat de pal (UE 85).

En aquest àmbit va ser possible identificar clarament el nivell d'ús (UE 81), així com una superposició de paviments d'argila amb una decoració ressenyable. El més antic (UE 96) correspon al moment en què es realitza la decoració, consistent en un realçament en forma de semiovoide (UE 94) que arrenca del mur UE 87 (mitjer amb l'àmbit II), lloc on s'observà clarament la contemporaneïtat de les dues construccions, UEs 87 i 94, i que marca l'espai d'una porta de comunicació entre els àmbits II i VI, de la qual manca el cantó nord. Com ja hem comentat en parlar de les unitats estratigràfiques aquest primer paviment té un tovot sencer (42 X 20 cm.) encastat a l'angle dels murs 86 i 88 i, al seu costat un altre de trencat. No hem localitzat fins ara cap altre tovot complet al jaciment, tot i l'abundància d'argila derivada de material constructiu que contenen tots els nivells d'enderroc del poblat. El fet que un d'ells estigui trencat ens fa pensar que cal interpretar-los com un simple reaprofitament de material. Sobre aquest paviment se'n construeix un altre (UE 95) que no oblitera la decoració, sinó que aquesta continua en ús, solament que amb una menor alçada, degut al recreixement que suposa la renovació pavimental. Finalment, per sobre del paviment UE 95 es documentà un nivell en irregular estat de conservació, d'argila molt compacte, que podria respondre a una tercera refacció pavimental. Dues fosses tallaven els paviments en l'extrem sud de la part excavada de l'àmbit.

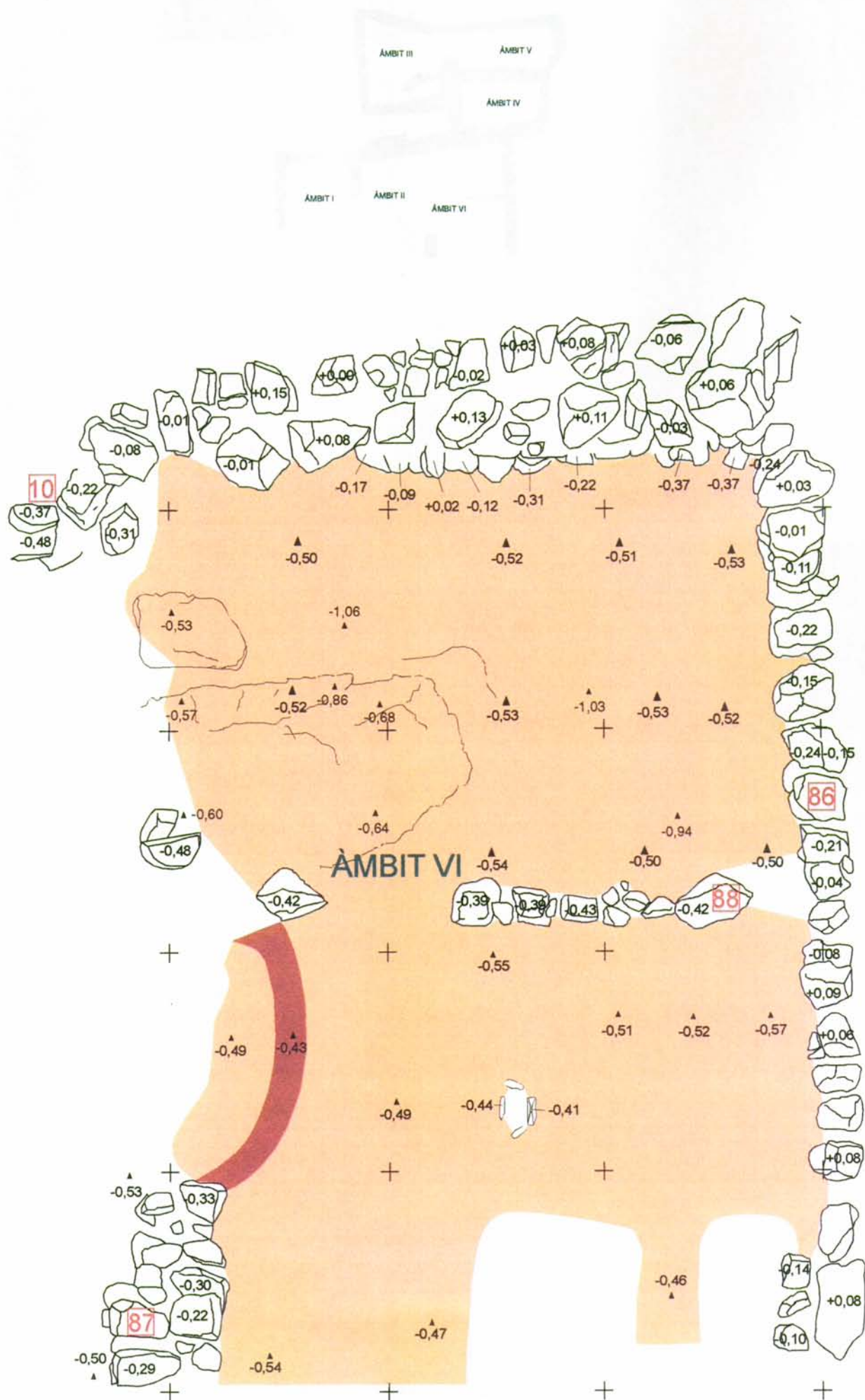
En la part nord de l'àmbit, on el paviment es trobava en un estat de conservació més deficient, es va llevar aquest i es va poder observar que, com en el cas dels àmbits I i II,

¹ El problema del camí no s'ha pogut solucionar fins a la campanya del 2004, perquè sent una carrerada de freqüentació imprescindible ha calgut habilitar un nou camí abans de poder-lo tallar.

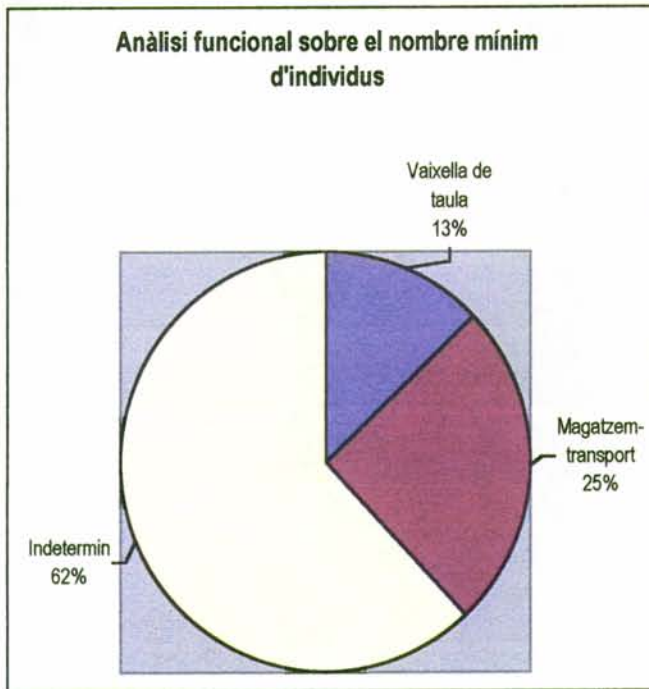
que se sobreposava a un potent estrat de nivellament de la roca subjacent col·locat en tots els àmbits d'aquest cantó sud del poblat abans d'erigir-ne les construccions. Igual també que en el cas de l'àmbit I i II, aquest estrat no contenia cap mena de material arqueològic, excepció feta de tres fragments de ceràmica epicardial.

Pel que fa a la utilitat del forat de pal, no podrem pronunciar-nos definitivament fins que completem l'excavació de l'àmbit; tanmateix, cal ressenyar que en l'estat actual de l'excavació (2002) aquest mesura uns 3,00 metres d'est a oest, una amplada bastant comú en l'arquitectura del Primer Ferro i l'època ibèrica per la senzilla raó que correspon a la llargada usual dels arbres que s'utilitzaven per l'embigat. Sembla, doncs, que el forat de pal és innecessari, a menys que pensem en una pal de suport d'un altell.

Finalment, i pel que fa al material localitzat en l'àmbit, del qual parlarem més endavant, val la pena fer menció al fet que tots els molins que s'han localitzat fins ara al jaciment provenen d'aquest espai.

3.4. ELS MATERIALS ARQUEOLÒGICS I LA CRONOLOGIA

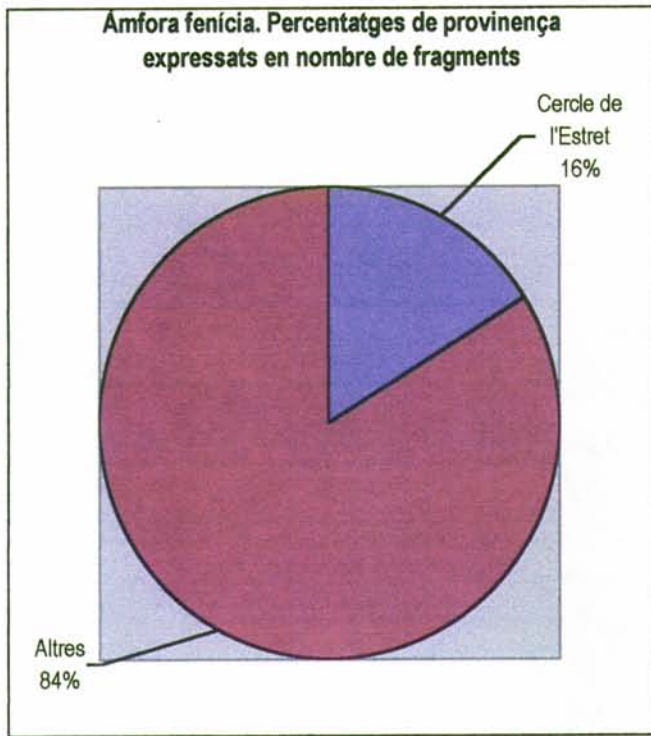

Els tipus ceràmics documentats en el curs d'aquesta campanya es corresponen amb els mateixos que ja ho havien estat en l'anterior. Hi ha, però, una precisió important pel que fa a la ceràmica a torn. En la campanya del 2001 es documentà un únic fragment en una unitat estratigràfica de colmatació (U.E. 8), mentre que en aquesta campanya se n'han documentat dos fragments en nivells d'ús (U.E. 81 de l'àmbit VI) i un en el rebliment d'una

petita fossa (U.E. 82) excavada sobre el nivell d'ús de l'àmbit VI i situada per sota de l'enderroc general de l'àmbit. Pel que fa als dos fragments localitzats en el nivell d'ús, es tracta de la part superior d'un gran vas que presenta en la part superior un perfil ovoide, decorat amb línies incises i de cuita oxidoreduïda (CVM-02-81-1) i d'un fragment de peu anular baix, pertanyent a un plat o bol i de cuita també oxidoreduïda (CVM-02-81-15). El fragment localitzat en el rebliment de la fossa té més interès, tot i ser un fragment sense forma i petitíssim. Es tracta d'un fragment pertanyent a un vas pintat amb franges roges amb característiques de pasta i factura que l'apropen als tipus ceràmics pre o proto ibèrics que s'han anomenat "de tipus Gàfols". Actualment s'està procedint a l'examen analític per a contrastar aquest últim extrem.

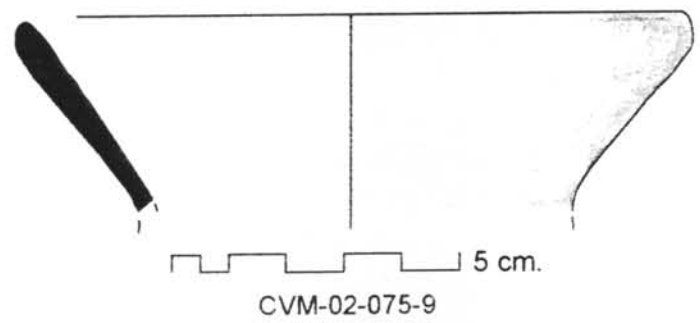
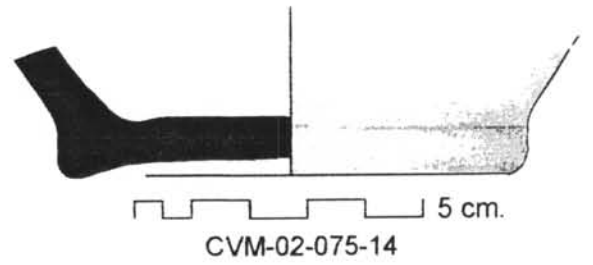
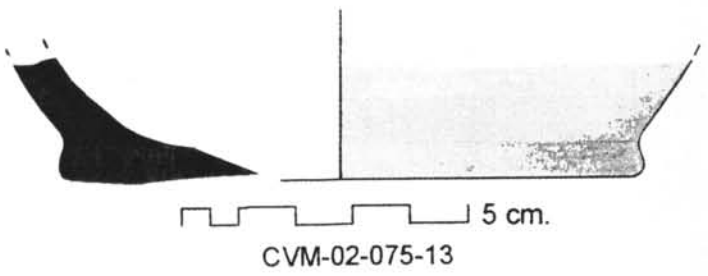
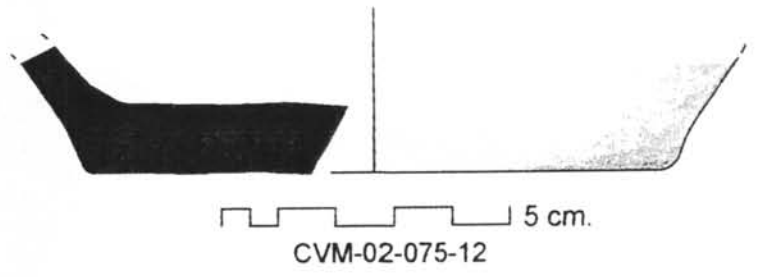
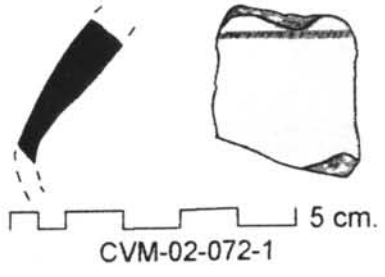
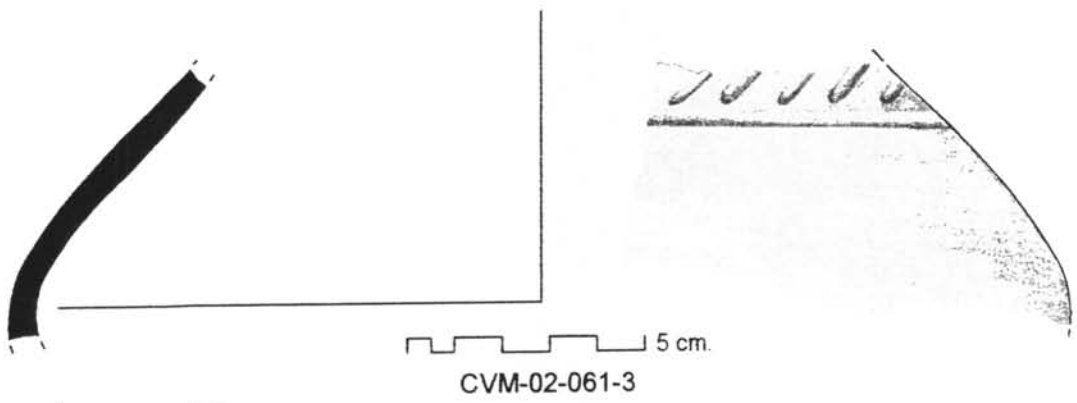
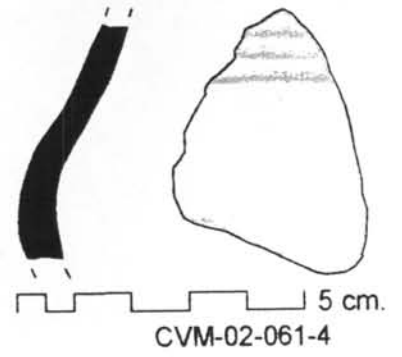
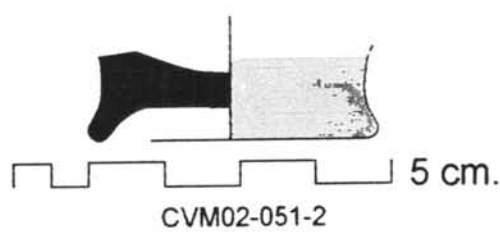
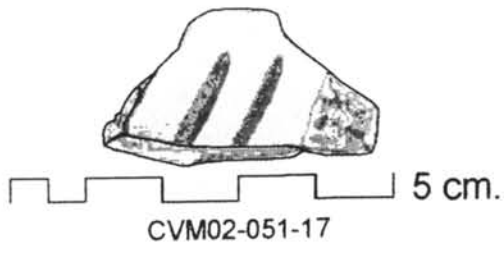
Dels 79 individus identificats pertanyents a peces de ceràmica a mà exhumats durant aquesta campanya d'excavació 49 pertanyen a vasos de funció indeterminada, 10 a peces de vaixella de taula i 20 a grans vasos d'emmagatzematge; és a dir, que sobre el total d'individus de funció identificable un terç pertanyen a vaixella de taula i els dos terços restants a peces amb funció de magatzem. No es comptabilitzen aquí les àmfores fenícies, amb funció de transport i magatzem, perquè en aquesta campanya no se n'han localitzat vores (a excepció d'una de la qual parlarem més endavant), part aquesta de les peces que és la que determina en el conjunt de ceràmica a mà el nombre mínim d'individus. Pel que fa a la tipologia de la

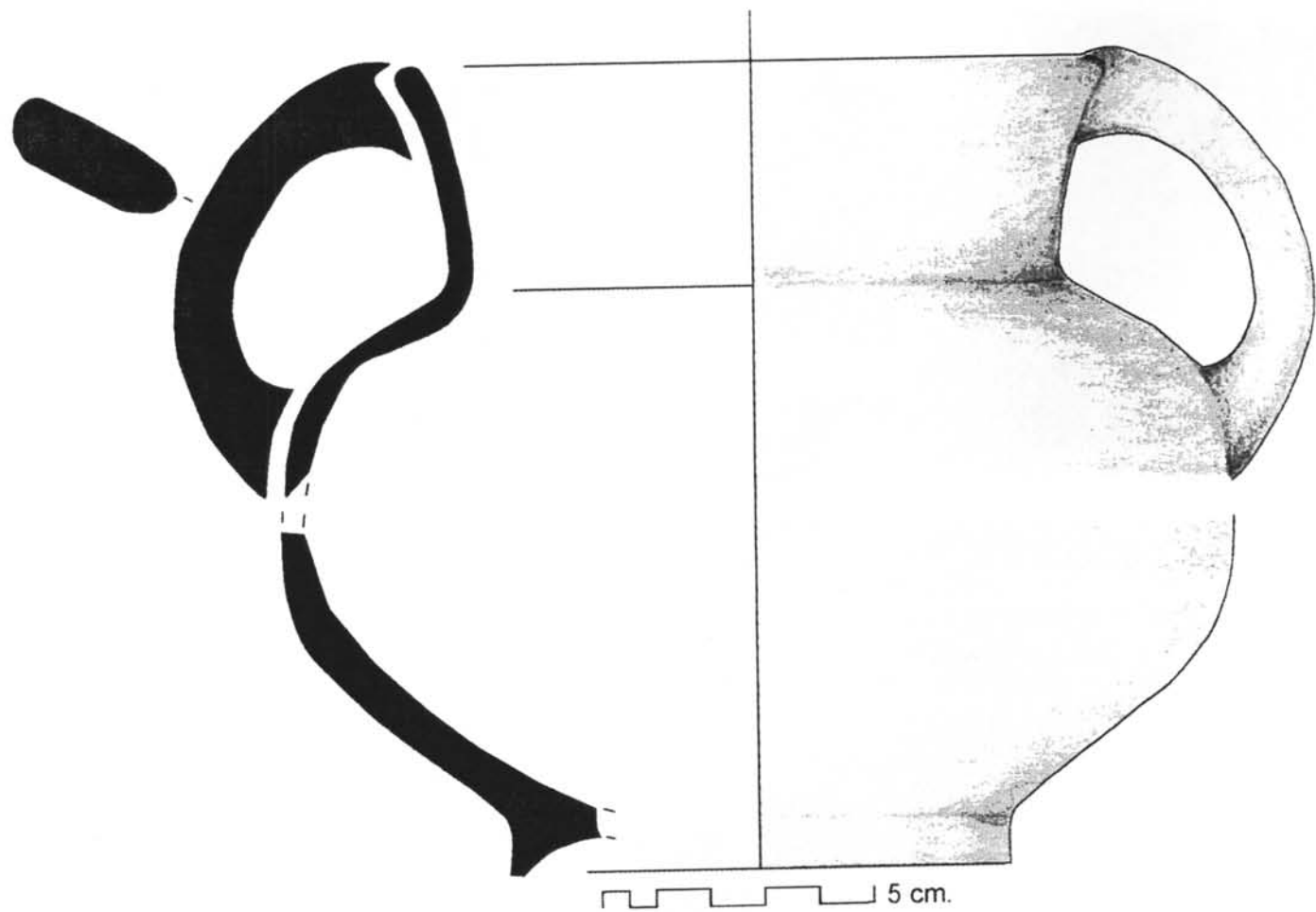
ceràmica a mà és totalment coherent amb el què s'ha anat documentant fins ara al jaciment, ja sigui en el curs de les excavacions Vilaseca (Rafel 2000) com en la primera de les nostres campanyes d'excavació Rafel, Armada 2003): vaixel·la de taula polimentada amb perfils assimilables als C.U. de l'Edat del Ferro, tot i que algun fragment podria ser més antic, algun petit vaset d'acabat groller, alguns vas de format mitjà que podria haver estat destinat a processament d'aliments o contenidor i, pel que fa als grans vasos, n'és una bona mostra el magnífic exemplar localitzat a la U.E. 92 de l'àmbit IV (CVM02-92-10), en bastant bon estat de conservació, i paral·lelitzable a exemplars de la fase I de Barranc de Gàfols (Sanmartí *et al.* 2000, fig. 7, 4), el moment més modern de la qual se situa en la segona meitat del segle VII a.C.

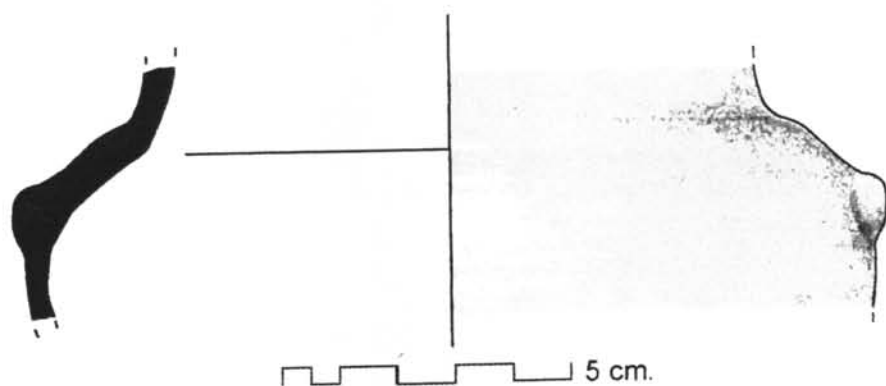
En aquesta campanya continua apareixent, com en l'anterior, àmfóra fenícia, però aquest cop representada solament per fragments sense forma i en menor proporció. En total s'han documentat 37 fragments, dels quals solament sis provenen del Cercle de l'Estret, sent la resta de provenença indeterminada; és a dir que solament un 16% del total d'àmfóra fenícia documentada mostra la característica pasta dita Màlaga característica de les produccions del Cercle de l'Estret, mentre que la resta prové de focus productors

indeterminats. En la campanya anterior també ens trobavem que la major part de l'àmfóra fenícia era de tallers no identificats, fet aquest que és comú als jaciments de l'Ebre (Gàfols, Sant Jaume Mas d'en Serra, Vilalba...) i sobre el qual estem treballant col·lectivament. A més del material amfòric citat, s'ha documentat durant aquesta segona campanya una vora de ceràmica fenícia apareguda en un nivell d'enderroc de l'àmbit VI (U.E. 79) i que pertany a un pithos o vas pithoide (CVM02-79-3), forma que es documenta per primer cop al jaciment. La factura de la peça la distancia clarament de les produccions del Cercle de l'Estret. El total de fragments de ceràmica de factura fenícia respecte al total de fragments ceràmics recuperats en aquesta campanya suposa un 13,57 %, en front del 19,8 % de la campanya anterior.

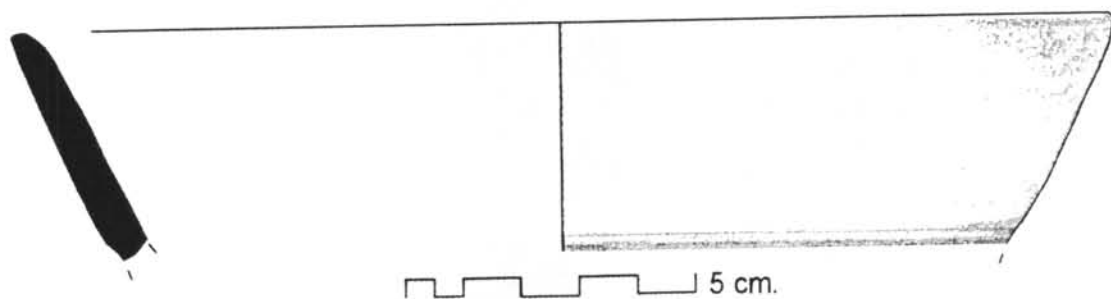

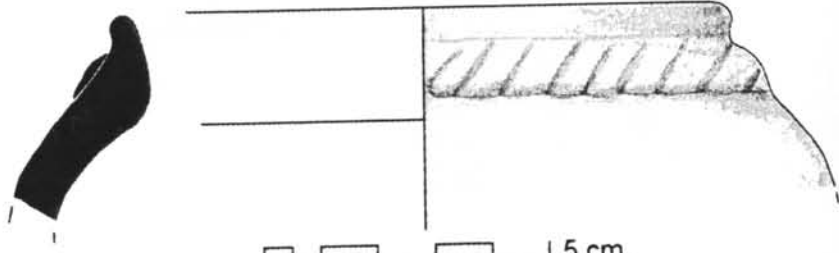
CVM-02-077.1,2

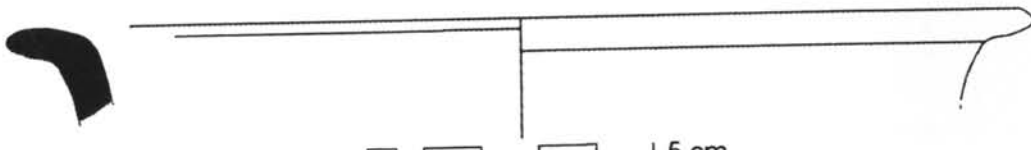
CVM-02-077-8

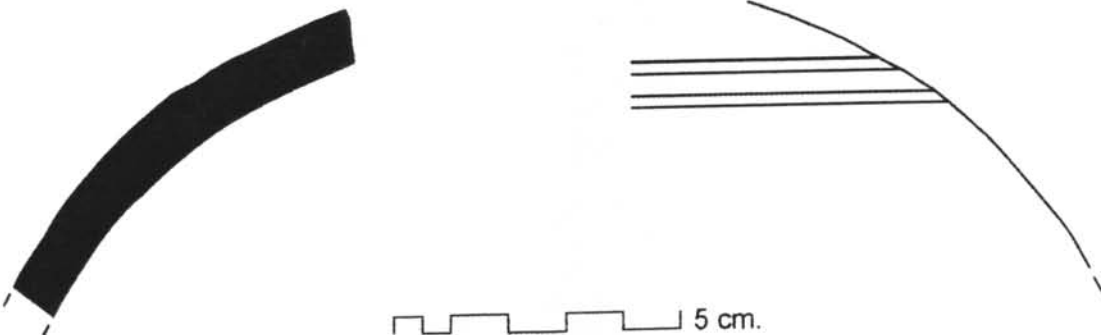
CVM-02-077-9

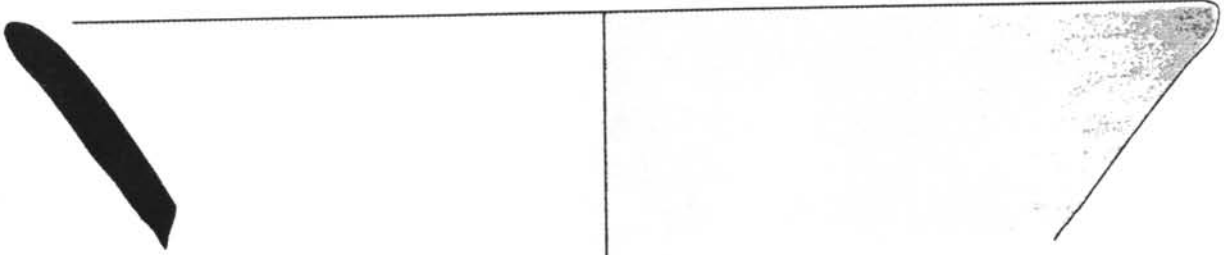
5 cm.
CVM-02-079-2

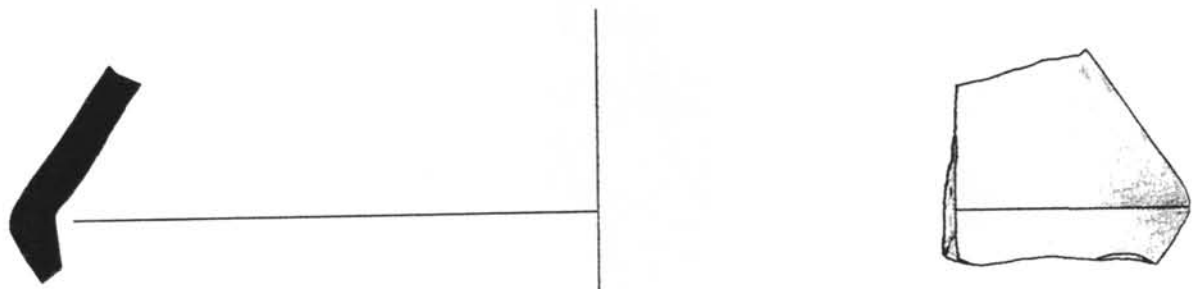
5 cm.
CVM-02-079-3

5 cm.
CVM-02-081-1

5 cm.
CVM-02-081-10

5 cm.
CVM-02-081-19

CVM-02-081-12

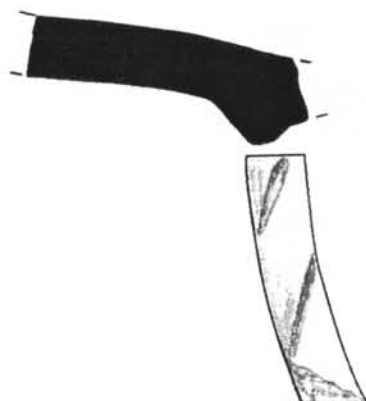
CVM-02-081-14

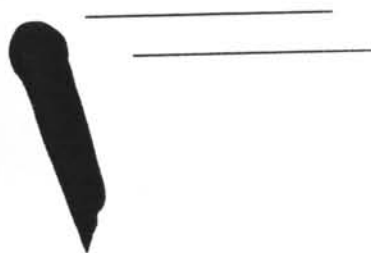
CVM-02-081-15

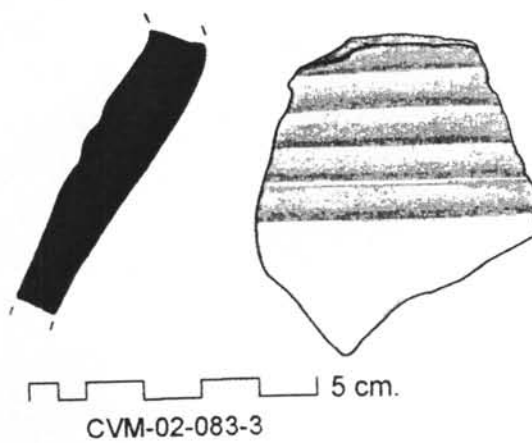
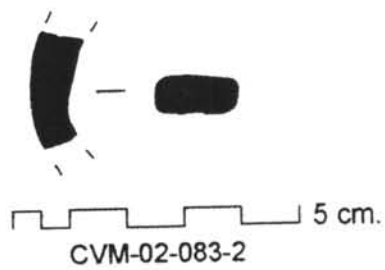
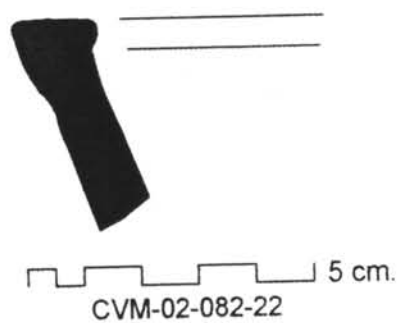
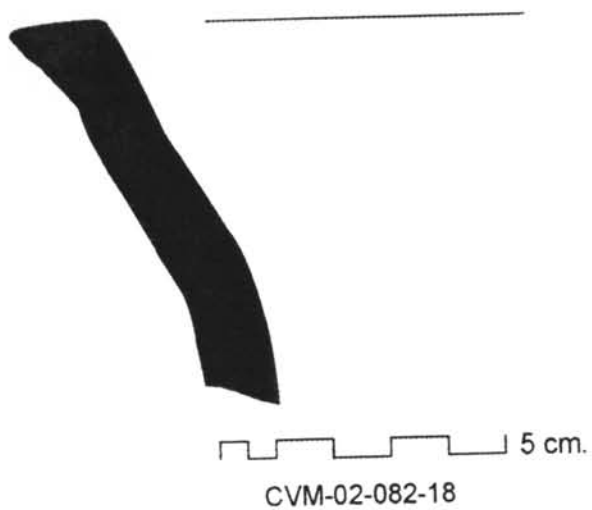
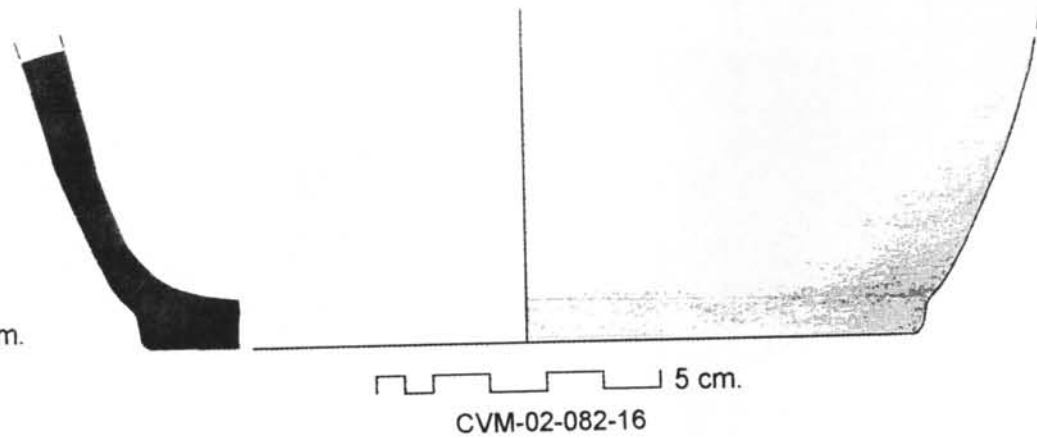
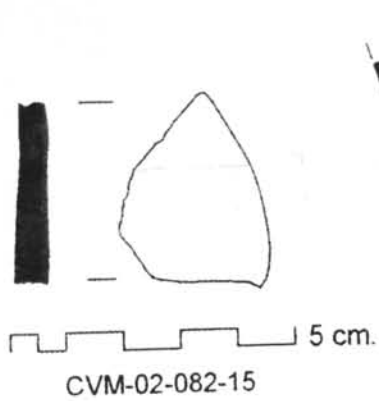
CVM-02-081-18

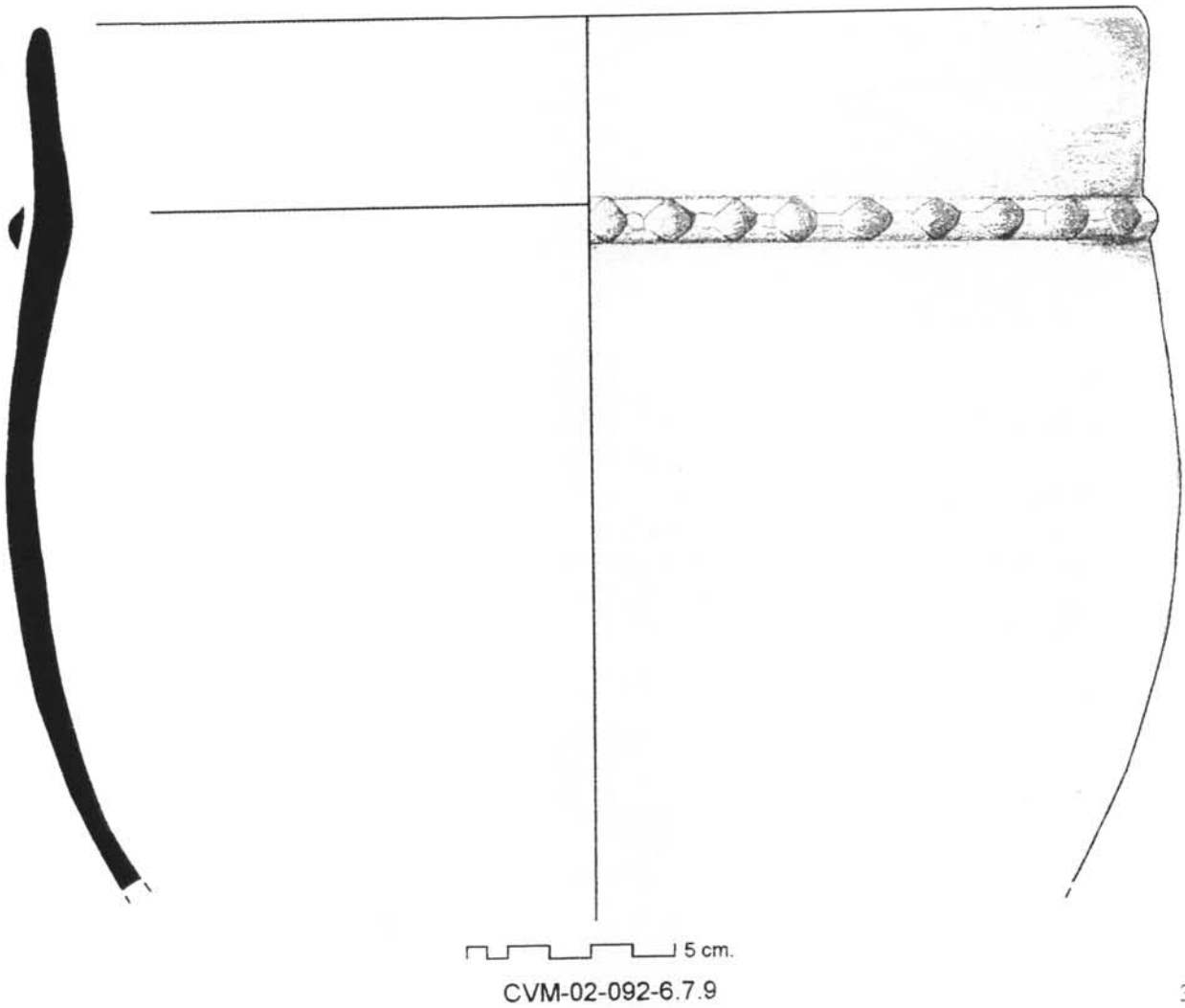
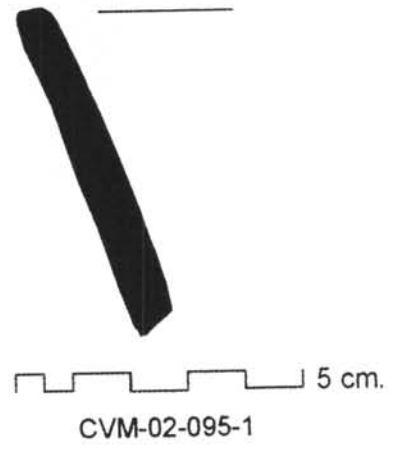
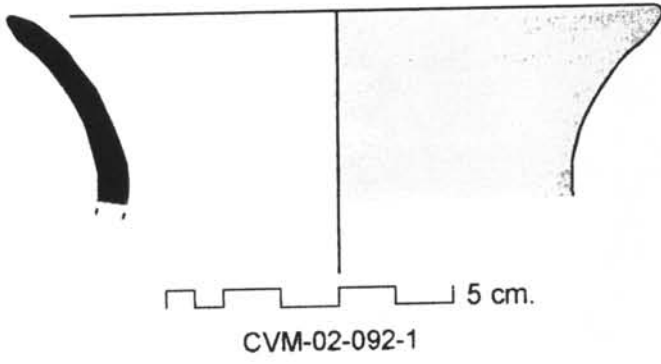
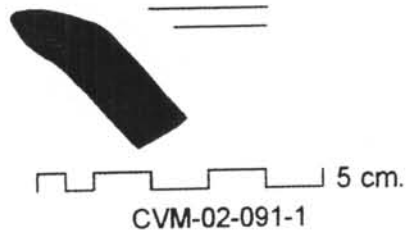
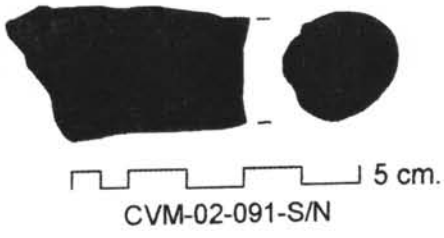

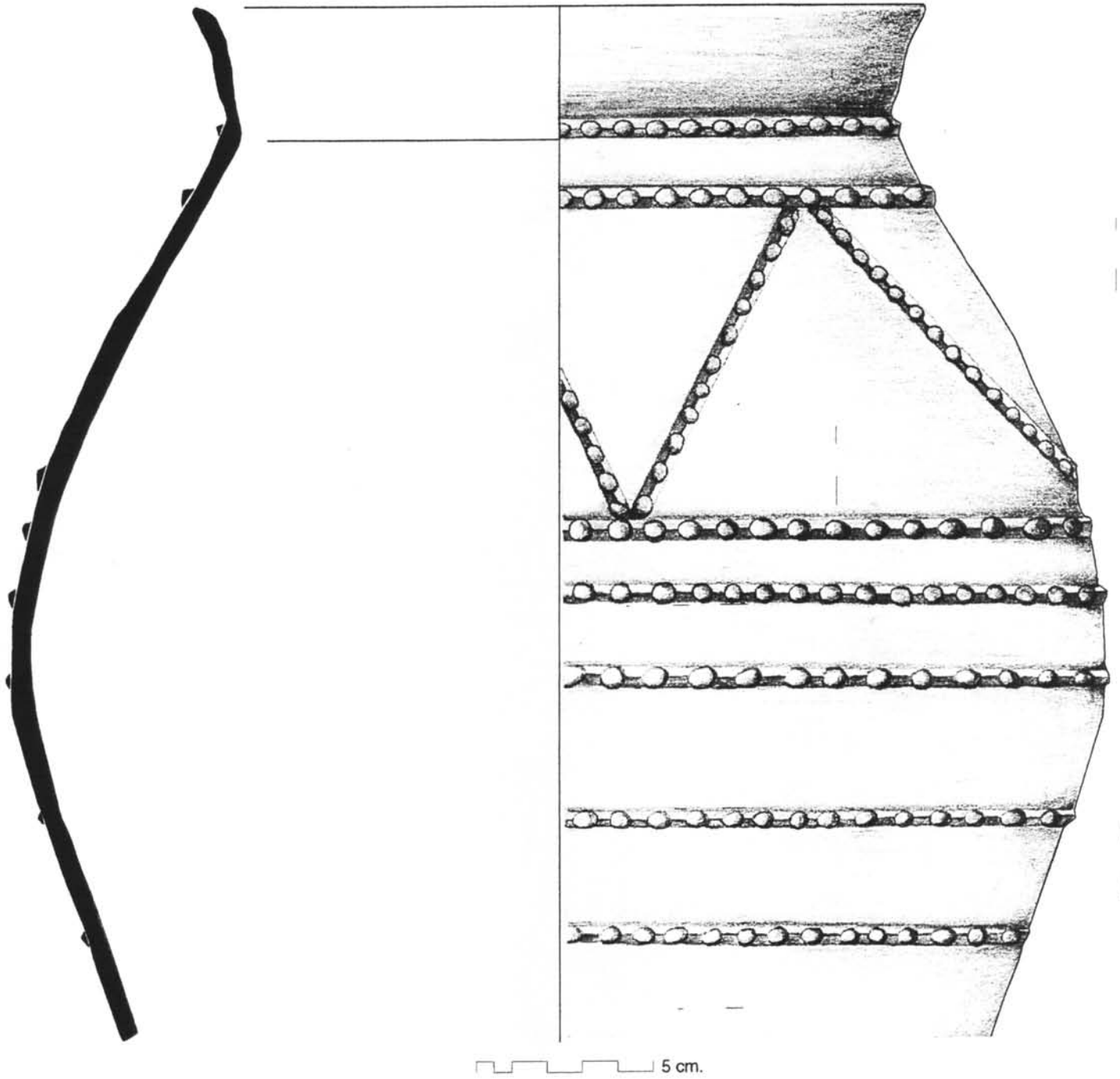
CVM-02-081-9

CVM-02-081-22

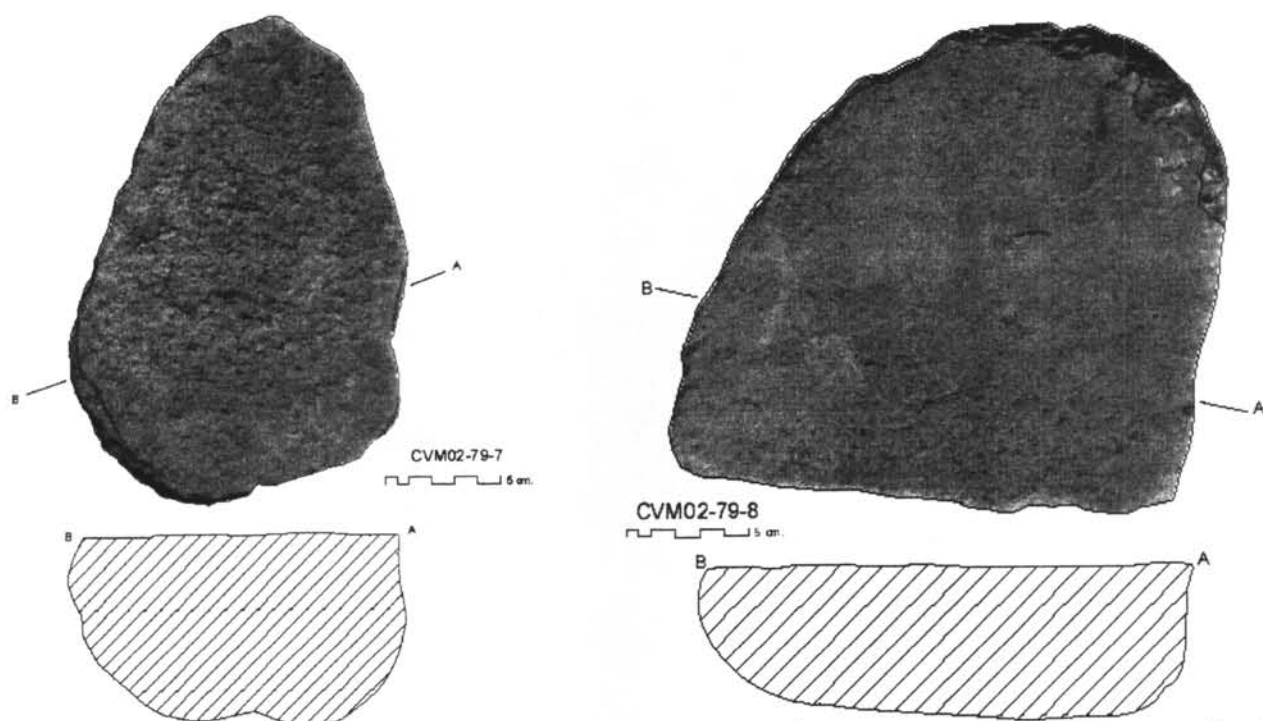

CVM02-92-10

Pel que fa al material lític, seguint també la tònica de la primera campanya, l'excavació del 2002 ha proporcionat molt poc sílex (quatre elements, dels quals solament un pot considerar-se una peça) una gran quantitat de còdols de quars sense treballar, dos còdols-polidors, una destral de mà (U.E. 90) i cinc peces, senceres o fragmentades, pertanyents a molins de mà de tipus de vaivé. Han estat localitzades a les unitats 79 (dues peces) i 57 (3 peces), ambdues corresponents a nivells d'enderroc de l'àmbit VI.

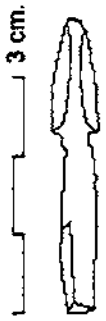
Quatre de les peces de molta són de granit, mentre que la cinquena (CVM02-79-7) és de metasorrenca. Sobre les dues peces localitzades en la U.E. 79 s'han portat a terme anàlisis de microresidus (J. Juan 2003), amb el resultat que la peça CVM02-79-8 fou utilitzada per moldre

cereal i guixes i la CVM02-79-7 fou utilitzada per triturar galena, atès que l'anàlisi va revelar la presència de plom i de plata. Aquesta darrera és, igual que la resta, una peça passiva d'un molí de vaivé, en aquest cas completa, de petit format (20,8 cm. de longitud màxima), que –observada al microscopi de rastreig– sembla ser pedra sorrenca metaforfitzada i que mostra restes de plom, sulfurs i plata, fet pel qual sabem que va ser utilitzada per a triturar galena argentífera. Aquest fet és de la major importància perquè juntament amb altres dades de les campanyes d'excavació posteriors posa de manifest que en el poblat del Calvari es portaven a terme processos metal·lúrgics (Armada *et al.* en premsa i dades inèdites de la campanya del 2004).

Les restes de fauna –encara en estudi– han resultat també escasses, com en la campanya del 2002, amb la diferència que s’han exhumat 17 peces dentàries, que permetran una bona identificació, i una banya o muda de banya de cèrvid.

Finalment, pel que fa al metall, es redueix a una única peça, malauradament recuperada en una unitat estratigràfica (U. E. 54) de colmatació situada per sobre de l’horitzó d’enderroc dels àmbits, però d’un gran interès tipològic. Es tracta d’una punta de sageta adscribible al conegut grup de puntes orientalizants, però amb unes característiques que la fan singular. Es tracta d’una punta amb canyó circular massís (a diferència del que és usual i característic de les peces

orientalizants, el canyó circular buit) i presenta la punta pròpiament dita en piràmide quadrangular, és a dir, amb quatre talls. Des dels primers estudis sobre el grup de puntes orientalizants es detectà la seva presència en contextos ebussitans i emporitans (Guerrero *et al.* 2002: 241-42). Les anàlisis sobre aquest tipus de peces donen una gran varietat en la composició metàl·lica (Quesada 1997: 447). La peça del Calvari és un bronze binari amb un percentatge d’estany

per sobre del 8%, semblant a peces de la Peña Negra de Crevillente (González Prats 1983: 287-89; Ferrer 1994: 38; Quesada 1997: 446-47). En el cas de la peça del Molar, l’anàlisi de composició no és definitiva quant al seu origen, però la seva tipologia ens fa inclinar per una fabricació local. Les troballes a Catalunya d’aquest tipus de peces s’han interpretat en dues línies diferents: aquells que les vinculen al comerç grec (Quesada 1989: 169 i 1997: 443-44) i els que les relacionen amb Eivissa (Ferrer 1994: 41-42). La nostra peça apunta, pel context, en aquesta segona direcció.

4. CONCLUSIONS

Les excavacions realitzades el 2002 confirmen, pel que fa a les estructures constructives del poblat, les particularitats que, tant pel que fa al tamany dels àmbits i a l'estructura el diferencien dels poblats coneguts a la zona durant la primera edat del ferro. A això cal afegir que en aquesta campanya s'ha pogut documentar per primera vegada una successió de paviments en un dels àmbits (VI); uns paviments, a més, que presenten una decoració realçada de planta semielipsoidal que marca el llindar de la porta que comunica aquest àmbit amb l'àmbit II. La presència d'aquesta decoració en l'àmbit VI, juntament amb la inexistència de llar, fa pensar en una estança on no s'hi desenvoluparien activitats de producció; no obstant, l'abundància de bases per molta i trituració posa en qüestió aquesta afirmació. Per altra part, i sempre en el capítol de l'arquitectura, la presència d'un forat de pal en aquest mateix àmbit indica l'existència d'un altell, posat que ni la seva unicitat, ni la seva situació, ni l'amplària de l'àmbit justifiquen una funció de suport de la coberta.

Els àmbits III, IV i V posen de manifest un horitzó de grans reformes constructives amb diverses refaccions que indiquen una llarga durada del poblat, si bé, ara com ara, no ens és possible datar encara la fase més antiga. El sector nord del poblat, on se situen aquests àmbits, presenta un sediment arqueològic molt més potent que el sector sud i una seqüència estratigràfica que, de moment, ens presenta dificultats interpretatives. Solament excavacions més extenses que les que hem pogut portar a terme fins ara, degut a la manca de recursos, podran desvetllar les incògnites que encara pesen sobre el sector. La nostra hipòtesi de treball, ara com ara, és que en la darrera fase del poblat s'excavaren i es remodelaren en profunditat els àmbits d'aquest sector, de tal manera que els nivells arqueològics corresponen a l'últim horitzó d'ocupació del poblat, mentre que les estructures corresponen parcialment a una o unes fases d'ocupació anterior.

Pel que fa a l'abandonament de l'assentament, l'exhumació durant aquesta campanya de materials a torn en nivells d'ús obliga a situar el final del poblat a mitjan segle VI a.C.

Una dada rellevant que ha començat a posar-se de manifest en aquesta campanya (i que les campanyes del 2003 i 2004 confirmen a bastament) és el fet que es documenten activitats metal·lúrgiques en el poblat. No és d'extranyar, atesa la tradició metal·lúrgica de la zona (Solana del Bepo), i la proximitat del jaciment a filons cuprífers, de galena i de minerals de plata. Les dades que van proporcionant les campanyes d'excavació a l'assentament, així com el programa

de prospecció minero-arqueològica a desenvolupar el 2004 i les sèries d'analítiques previstes en el programa finançat pel Ministerio de Educación y Ciencia "Plata Prerromana en Catalunya" col·locaran sens dubte aquest jaciment, així com l'àrea minera Molar-Bellmunt-Falset, en el lloc d'importància que sens dubte ocupà en la protohistòria.

5. BIBLIOGRAFIA CITADA

X.L. Armada, M. Hunt, J. Juan, I. Montero, N. Rafel, J. Ruiz de Arbulo (en premsa); "Primeros datos arqueométricos sobre la metalurgia del poblado y necrópolis del Calvari del Molar (Priorat, Tarragona)" *Trabajos de Prehistoria*, Madrid, en premsa.

J. Juan, J.C. Matamala (2003); *El poblado del Calvari (el Molar, Priorat). Estudi de residus en material lític de mòlta i/o trituració*, Barcelona, informe inèdit.

E. Ferrer 1994; "Algunas cuestiones sobre cronología y dispersión de las puntas de flecha orientalizantes en la Península Ibérica" *Anales de Arqueología Cordobesa* 2: 33-60.

A. González Prats (1983); *Estudios arqueológicos del poblamiento antiguo de la Sierra de Crevillente (Alicante)*. Anejo I de *Lucentum*, Alicante.

V. M. Guerrero, M. Calvo, B. Salvà (2002); "La cultura talayótica. Una sociedad de la Edad del Hierro en la periferia de la colonización fenicia". *Complutum* 13:221-258.

F. Quesada (1989); "La utilización del arco y las flechas en la cultura ibérica". *Trabajos de Prehistoria* 46: 161-201.

- (1997); *El armamento ibérico. Estudio tipológico, geográfico, funcional y simbólico de las armas de la Cultura Ibérica (siglos VI-I a.C.)*. Instrumentum 3, Montagnac.

Rafel, N. (2000); "El poblado del Calvari del Molar (Priorat). Excavacions Vilaseca". *Revista d'Arqueologia de Ponent* 10:261-275.

Rafel, N.; Abella, J.; i Martínez, A. (2003); "La zona minera del Molar-Bellmunt-Falser: Les explotacions de coure, plom i plata i els interessos comercials fenicis al Baix Ebre" *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 13.

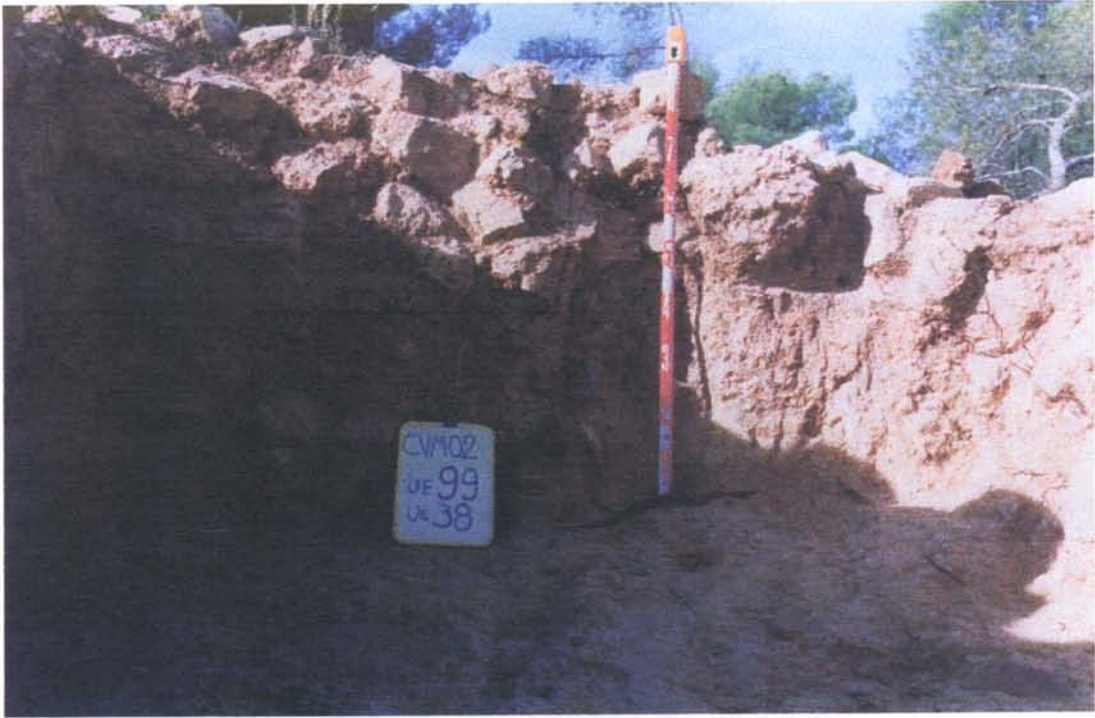
Rafel, N., Armada, X.L.; *Memòria de la 1ª campanya d'excavacions (2001) al poblado del Calvari del Molar (Priorat, Tarragona)*. Memòria d'excavació, inèdita. Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

Sanmartí, J.; Belarte, Mª C.; Santacana, J.; Asensio, D.; Noguera, J. (2000); *L'assentament del bronze final i primera edat del ferro del Barranc de Gàfols (Ginestar, Ribera d'Ebre)*. *Arqueomediterrània* 5, Barcelona.

6. LÀMINES

ÀMBIT III

ÀMBIT IV

ÀMBIT VI

ÀMBIT VI

ÀMBIT VI. Tovot encastat al paviment

L'excavació finalitzada. Sector sud: Ambits I, II i VI

7. ANNEX I: INVENTARI DE MATERIALS

Any	UE	CM	Número	El. ...	Nº...	SF	V	A	C	CR	N	F	P	Altres	Tipologia	Acabat e/i	Decoració e/i	Pasta	Observacions	Db.	Dx.	Est.
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	19	1		si										2 Cordons decorats			si		si
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	20	1		si													si		si
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	21	1		si													si		si
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	22	1		si										2 Cordons decorats		diam. 18'6 cm.	si	si	si
2002	0051	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	23	1		si												Recte	si		si
2002	0051	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	24	1		si								Gran vas					si		si
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	25	1		si													si		si
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	26	1		si													si		si
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	27	1		si								Gran vas		2 Cordons decorats			si		si
2002	0051	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	28	1			si							Gran vas		2 Cordons decorats			si		si
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	29	1			si				si								si		si
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	30	1							si							Pla	si		si
2002	0051	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	31	1			si				si							Pla	si		si
2002	0051	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	32	1							si							Pla	si		si
2002	0051	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	33	1							si				4 Engalbat			Pla, diam. 18'2 cm.	si		si
2002	0051	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	34	1							si							Pla	si		si
2002	0051	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	35	1							si							Pla	si		si
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	36	1							si							Pla	si		si
2002	0051	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	37	1							si							Pla	si		si
2002	0051	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	38	1							si							Pla	si		si
2002	0051	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	39	1							si							Pla, diam. 10'6 cm.	si		si
2002	0051	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	40	1		si										2 Cordons decorats			si		si
2002	0051	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	41	1		si										2 Cordons decorats			si		si
2002	0051	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	42	1		si										2 Cordons decorats			si		si

Any	UE	CM	Número	El. ...	Nº...	SF	V	A	C	CR	N	F	P	Altres	Tipologia	Acabat e/i	Decoració e/i	Pasta	Observacions	Db.	Dx.	Est.			
2002	0051	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	43	1				si								2 Cordons decorats			si		si			
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	44	1	si											2 Cordons decorats			si		si			
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	45	1	si											2 Cordons decorats			si		si			
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	46	1		si	si									3 Incisa			si		si			
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	47	1	si											3 Incisa			si		si			
2002	0051	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	48	1		si													si		si			
2002	0051	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	49		si											3 Incisa			si		si			
2002	0052	A Ceràmic	2 Comuna a mà		33	si																			
2002	0052	A Ceràmic	100 Ceràmica		3																				
2002	0052	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	1	1	si									Amfora							si			
2002	0052	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	2	1	si									Amfora							si			
2002	0052	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	3	1	si									Amfora							si			
2002	0052	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	4	1	si									Amfora							si			
2002	0052	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	5	1		si								Gran vas						si		si		
2002	0052	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	6	1		si														Diam. 14'8 cm.	si		si	
2002	0052	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	7	1						si											Secció subquadrangular	si		si
2002	0052	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	8	1							si										Pla	si		si
2002	0052	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	9	1	si											2 Cordons decorats					si		si	
2002	0052	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	10	1		si															si		si	
2002	0053	A Ceràmic	2 Comuna a mà		3	si																			
2002	0054	A Ceràmic	2 Comuna a mà		9	si																			
2002	0054	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	1	1	si									Amfora							si		si	
2002	0054	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	2	1	si									Amfora							si		si	
2002	0054	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	3	1	si									Amora							si		si	

Any	UE	CM	Número	El. ...	Nº...	SF	V	A	C	CR	N	F	P	Altres	Tipologia	Acabat e/i	Decoració e/i	Pasta	Observacions	Db.	Dx.	Est.
2002	0054	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	4	2		si										3 Incisa			si		si
2002	0054	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	5	1				si											si		si
2002	0054	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	6	1				si								1 Cordons llisos			si		si
2002	0054	A Ceràmic	100 Ceràmica	7	1	si																
2002	0054	B Metàl·lic		8	1										"Punta"				Bronze	si		si
2002	0055	A Ceràmic	2 Comuna a mà		23	si																
2002	0055	A Ceràmic	100 Ceràmica		1																	
2002	0055	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	1	1		si													si		si
2002	0056	A Ceràmic	2 Comuna a mà		4	si																
2002	0056	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	1		si											2 Cordons decorats			si		si
2002	0057	A Ceràmic	2 Comuna a mà		1	si																
2002	0057	C Lític			4										Còdols							
2002	0057	C Lític			1										Base moldre				Granit	si	si	si
2002	0057	C Lític			1										Base moldre				Granit	si	si	si
2002	0057	C Lític			1										Base moldre				Granit	si	si	si
2002	0057	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	1				si											Secció oblonga	si		si
2002	0059	A Ceràmic	2 Comuna a mà		7	si																
2002	0059	C Lític			4										Còdols							
2002	0059	C Lític			1														Quars			
2002	0059	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	1	2		si								Gran vas		2 Cordons decorats			si		si
2002	0059	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	2			si								Gran vas				Recte	si		si
2002	0061	A Ceràmic	2 Comuna a mà		33	si																
2002	0061	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda		1	si									Vaixella de taula	3 Polimentat						
2002	0061	C Lític			1										Còdol							

Any	UE	CM	Número	El...	Nº...	SF	V	A	C	CR	N	F	P	Altres	Tipologia	Acabat e/i	Decoració e/i	Pasta	Observacions	Db.	Dx.	Est.	
2002	0061	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	1	1	si									Amfora								
2002	0061	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	2	1	si									Amfora								
2002	0061	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	3	1					si					Urna	3 Polimentat	4 Acanalada			si	si	si	
2002	0061	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	4	1					si					Urna	3 Polimentat	4 Acanalada			si	si	si	
2002	0061	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	5	1					si						3 Polimentat	3 Incisa		Possiblement de la peça 4	si		si	
2002	0061	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	6	1		si								Gran vas ?		2 Cordons decorats			si		si	
2002	0061	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	7	1		si								Gran vas		3 Incisa		Espiga	si		si	
2002	0061	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	8	1		si													si		si	
2002	0061	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	9	1		si													si		si	
2002	0061	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	10	1			si				si			Urna					si		si	
2002	0061	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	11	1							si								Pla	si		si
2002	0061	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	12	1							si								Pla	si		si
2002	0061	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	13	1			si		si					Olleta					si		si	
2002	0063	A Ceràmic	100 Ceràmica		1	si																	
2002	0063	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà		1	si										3 Polimentat 4 Engalbat							
2002	0063	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	1	1							si								Pla	si		si
2002	0064	A Ceràmic	2 Comuna a mà		12	si																	
2002	0064	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	1	1							si								Pla	si		si
2002	0064	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	2	1							si								Pla	si		si
2002	0067	A Ceràmic	2 Comuna a mà		16	si																	
2002	0067	C Lític			2										Còdols								
2002	0067	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	1	1		si													diam. circa 35'6 cm.	si	si	si
2002	0067	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	2	1		si														si		si
2002	0067	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	3	1		si													Exvasat	si		si

Any	UE	CM	Número	Ei...	Nº...	SF	V	A	C	CR	N	F	P	Altres	Tipologia	Acabat e/i	Decoració e/i	Pasta	Observacions	Db.	Dx.	Est.
2002	0067	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	4	1							si			Gran vas				Pla, diam. 25'4 cm.	si		si
2002	0067	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	5	1	si									Gran vas		2 Cordons decorats			si		si
2002	0067	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	6	1	si										4 Engalbat	2 Cordons decorats			si		si
2002	0067	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	7	1	si											8 Mugrons			si		si
2002	0069	A Ceràmic	2 Comuna a mà		11	si																
2002	0069	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà		1	si									Vaixella de taula	3 Polimentat						
2002	0069	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	1	1		si										3 Incisa		Espiga		si	si
2002	0069	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	2	1		si										1 Cordons llisos		Relieu	si		si
2002	0069	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	3	1																	
2002	0069	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	4	1																	
2002	0069	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	5	2							si			Gran vas				Pla, diam. 18'8 cm.			
2002	0070	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda		1	si																
2002	0070	C Lític			1										Còdols							
2002	0070	A Ceràmic	2 Comuna a mà		9	si																
2002	0070	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà		1	si									Vaixella de taula							
2002	0070	G Ossi			1																	
2002	0070	C Lític													Còdols							
2002	0070	C Lític		1	1										Còdol-pulidor							
2002	0070	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	1	1		si								Gran vas					si		si
2002	0070	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	2	1	si									Àmfora				Pasta Málaga			si
2002	0071	A Ceràmic	2 Comuna a mà		12	si																
2002	0071	C Lític			1										Còdol							
2002	0071	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	1	1		si								Bol-plat	3 Polimentat				si		si
2002	0071	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	2	1		si													si		si

Any	UE	CM	Número	El...	Nº...	SF	V	A	C	CR	N	F	P	Altres	Tipologia	Acabat e/i	Decoració e/i	Pasta	Observacions	Db.	Dx.	Est.
2002	0071	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	3	1		si												Exvasat	si		si
2002	0071	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	4	2						si								Secció circular	si		si
2002	0071	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	5	3							si			Urna				Anular	si		si
2002	0072	A Ceràmic	2 Comuna a mà		17	si																
2002	0072	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà		3	si																
2002	0072	C Lític			1										Còdol							
2002	0072	C Lític			1														Quars			
2002	0072	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda		1	si										3 Polimentat						
2002	0072	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	1		si				si						3 Polimentat	5 Impressa		Soguellat amb fil metàl·lic	si		si
2002	0072	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	2			si													si		si
2002	0075	A Ceràmic	2 Comuna a mà		61	si																
2002	0075	C Lític			1										Còdol							
2002	0075	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	1	1						si								Secció circular	si		si
2002	0075	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	2	1		si													si		si
2002	0075	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	3	1					si									2 Cordons decorats	si		si
2002	0075	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	4	1															si		si
2002	0075	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	5	1	si									Amfora							si
2002	0075	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	6	1	si									Amfora							si
2002	0075	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	7	1	si									Amfora							si
2002	0075	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	8	1	si									Amfora							si
2002	0075	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	9	1		si								Urna	3 Polimentat				si		si
2002	0075	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	10	1		si													si		si
2002	0075	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	11	2						si								Pla	si		si
2002	0075	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	12	1						si								Pla	si		si

Any	UE	CM	Número	El...	Nº...	SF	V	A	C	CR	N	F	P	Altres	Tipologia	Acabat e/i	Decoració e/i	Pasta	Observacions	Db.	Dx.	Est.
2002	0075	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	13	1							si							Pla	si		si
2002	0075	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	14	1							si							Indicat	si		si
2002	0075	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	15	1			si	si						Gran vas					si		si
2002	0076	A Ceràmic	2 Comuna a mà	5		si																
2002	0076	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	1	1				si													
2002	0076	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	2	3		si		si						Gran vas		2 Cordons decorats			si		si
2002	0077	A Ceràmic	2 Comuna a mà	27		si													Siflex			
2002	0077	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	2		si									Vaixella de taula	3 Polimentat			Siflex			
2002	0077	C Lític		2											Còdols							
2002	0077	A Ceràmic	2 Comuna a mà	40																		
2002	0077	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	1												3 Polimentat						
2002	0077	C Lític		2											Còdols							
2002	0077	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	1	1		si				si						2 Cordons decorats		Nansa maciza	si		si
2002	0077	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	1	1		si				si									si		si
2002	0077	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	2	1		si													si		si
2002	0077	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	2	5							si			Urna	3 Polimentat			Indicat	si		si
2002	0077	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	3	1		si													si		si
2002	0077	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	3	1					si					Urna	3 Polimentat			Posiblement pertanyent a nº 2	si		si
2002	0077	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	4	1						si								Secció circular	si		si
2002	0077	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	4	1					si					Urna	3 Polimentat			Posiblement pertanyent a nº 2	si		si
2002	0077	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	5	1	si											2 Cordons decorats			si		si
2002	0077	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	5	1					si					Urna	3 Polimentat			Posiblement pertanyent a nº 2	si		si
2002	0077	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	6	1	si											2 Cordons decorats			si		si
2002	0077	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	6	2		si								Gran vas		2 Cordons decorats			si		si

Any	UE	CM	Número	El...	Nº...	SF	V	A	C	CR	N	F	P	Altres	Tipologia	Acabat e/i	Decoració e/i	Pasta	Observacions	Db.	Dx.	Est.
2002	0082	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda		1	si										3 Polimentat						
2002	0082	G Ossi			1																	
2002	0082	G Ossi			1										Peça dentària							
2002	0082	I Malacològic			1																	
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	1	1	si									Àmfora				Pasta Málaga			si
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	2	1	si									Àmfora				Pasta Málaga			si
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	3	1	si									Àmfora	4 Engalbat						si
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	4	1	si									Àmfora	4 Engalbat						si
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	5	1	si									Àmfora							si
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	6	1	si									Àmfora							si
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	7	1	si									Àmfora							si
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	8	1	si									Àmfora							si
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	9	1	si									Àmfora							si
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	10	1	si									Àmfora							si
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	11	1	si									Àmfora				Possiblement pertanyent al nº 10			si
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	12	1	si									Àmfora				Possiblement pertanyent al nº 10			si
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	13	1	si									Àmfora				Possiblement pertanyent al nº 10			si
2002	0082	A Ceràmic	17 Ceràmica fenícia	14	1	si									Àmfora				Possiblement pertanyent al nº 10			si
2002	0082	A Ceràmic	7 Comuna oxidada a	15	1	si											10 Pintada		Ull			si
2002	0082	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	16	1							si							Pla	si		si
2002	0082	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	17	1				si						Gran vas		2 Cordons decorats			si		si
2002	0082	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	18	1	si									Gran vas					si		si
2002	0082	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	19	1	si									Gran vas					si		si
2002	0082	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	20	1	si														si		si

Any	UE	CM	Número	El. ...	Nº...	SF	V	A	C	CR	N	F	P	Altres	Tipologia	Acabat e/i	Decoració e/i	Pasta	Observacions	Db.	Dx.	Est.
2002	0082	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	21	1		si													si		si
2002	0082	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	22	1		si													si		si
2002	0082	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	23	1						si				Gran vas					si		si
2002	0083	C Lític			6										Còdols							
2002	0083	C Lític			2														Sílex	si		si
2002	0083	A Ceràmic	2 Comuna a mà		7		si															
2002	0083	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda		2		si									3 Polimentat						
2002	0083	C Lític		1	1										Polidor					si		si
2002	0083	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	1	1		si								Gran vas					si		si
2002	0083	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	2	1						si				Vaixella de taula	3 Polimentat				si		si
2002	0083	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	3	1		si									3 Polimentat	4 Acanalada			si		si
2002	0091	C Lític			3										Còdols							
2002	0091	H Argila o terra			2																	
2002	0091	A Ceràmic	2 Comuna a mà		3		si															
2002	0091	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda		1		si									3 Polimentat						
2002	0091	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà		2		si												Possiblement pertanyent a CVM 02-92-10	si		si
2002	0091	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà		1		si										2 Cordons decorats		Possiblement pertanyent a CVM 02-92-10	si		si
2002	0091	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà		3		si												Possiblement pertanyent a CVM 02-92-10	si		si
2002	0091	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	1	1		si													si		si
2002	0091	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	2	1						si									si		si
2002	0092	H Argila o terra			11															si		si
2002	0092	F Constructiu			4		si												Calç			si
2002	0092	C Lític			15										Còdols							
2002	0092	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà		3		si								Vaixella de taula	3 Polimentat						

Any	UE	CM	Número	EI...	Nº...	SF	V	A	C	CR	N	F	P	Altres	Tipologia	Acabat e/i	Decoració e/i	Pasta	Observacions	Db.	Dx.	Est.
2002	0092	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda		3	si										3 Polimentat						
2002	0092	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda		5	si										3 Polimentat			Pertanyents al mateix vas			
2002	0092	A Ceràmic	2 Comuna a mà		5	si																
2002	0092	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà		12	si										3 Polimentat						
2002	0092	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà		1	si										3 Polimentat/i			Sup. marrón rojizo espatulada			si
2002	0092	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà		1	si										3 Polimentat			Sup. marrón rojizo espatulada			si
2002	0092	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	1	5		si								Vaixella de taula	3 Polimentat				si		si
2002	0092	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	2	1	si										3 Polimentat			Possiblement vas nº u	si		si
2002	0092	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	3	1	si										3 Polimentat			Possiblement vas nº u	si		si
2002	0092	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	4	1	si										3 Polimentat			Possiblement vas nº u	si		si
2002	0092	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	5	1		si													si		si
2002	0092	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	6	7		si		si						Gran vas ?		2 Cordons decorats			si		si
2002	0092	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	7	5		si		si						Gran vas		2 Cordons decorats			si		si
2002	0092	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	8	1							si							Pla	si		si
2002	0092	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	9	14		si		si						Gran vas		2 Cordons decorats			si		si
2002	0092	A Ceràmic	4 Comuna oxidada a mà	10	169		si		si						Gran vas					si		si
2002	0095	C Lític			5										Còdols							
2002	0095	G Ossi			2																	
2002	0095	A Ceràmic	2 Comuna a mà		10	si																
2002	0095	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	1	2		si								Urna	3 Polimentat				si		si
2002	0095	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	2	1				si							3 Polimentat				si		si
2002	0098	A Ceràmic	2 Comuna a mà		11	si																
2002	0098	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà		1	si										3 Polimentat						
2002	0098	C Lític			7										Còdols							

Any	UE	CM	Número	Ei. ...	Nº...	SF	V	A	C	CR	N	F	P	Altres	Tipologia	Acabat e/i	Decoració e/i	Pasta	Observacions	Db.	Dx.	Est.
2002	0098	G Ossi			4																	si
2002	0098	C Lític			1										Ganivet				Sílex	si		si
2002	0098	G Ossi		1	2										Banya de cervid					si		si
2002	0098	C Lític		2	1										Destral de mà					si		si
2002	0098	G Ossi		3	1														Treballat	si		si
2002	0100	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà		1	si																
2002	0100	A Ceràmic	3 Comuna reduïda a mà	1	1					si										si		si
2002	0100	A Ceràmic	5 Comuna òxidoreduïda	2	1	si											3 Incisa			si		si

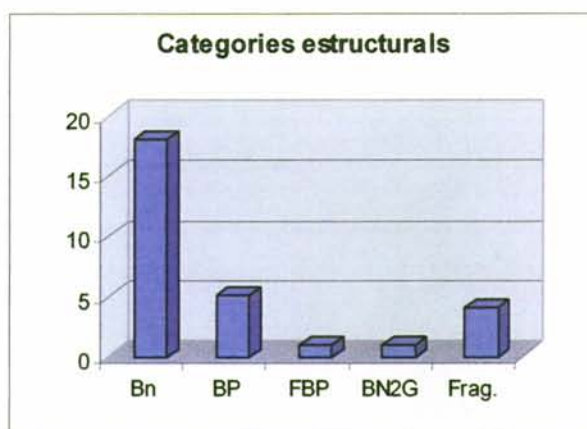
8. ANNEX II: MATERIAL LÍTIC

MARTA FONTANALS

ESTUDI DELS MATERIALS LÍTICS.

En el decurs de la present campanya d'excavació s'ha recuperat un baix nombre d'efectius lítics, 29 en total. Aquests han estat analitzats mitjançant el Sistema Lògic Analític (Carbonell *et alii*, 1992).

Aquest conjunt lític és heterogeni tant en categories estructurals representades com en matèries primeres. Pel que fa a les categories, documentem 18 Bases naturals (Bn), 5 Bases Positives (BP), 1 Fragment de Base Positiva (FBP), 1 Base Negativa de Segona Generació (BN1G) i 4 fragments.

Gràfic 1. Relació de categories estructurals identificades.

Com es pot comprovar en el gràfic anterior, la categoria estructural més àmpliament representada és la de les Bn, amb un percentatge del 62 % del total d'objectes lítics exhumats. Tot i que la de les BP és la segona categoria en nombre d'efectius, la seva presència és escassa, tot i que major que la de les BN2G, amb un únic element. Els 4 fragments no han pogut ésser identificats com a cap categoria estructural.

Tot i el baix nombre d'efectius, existeix una varietat destacable de matèries primeres emprades. Aquestes són la calcària, el sílex, el quars, el jaspi i diferents tipus de roques metamòrfiques. El tipus de matèria primera està estretament relacionat amb les categories estructurals. Així, el sílex és la única matèria documentada en les BP, FBP i BN2G, mentre que les Bn són de calcària, quars o roca metamòrfica, essent la primera la matèria predominant dins d'aquesta categoria. Dins dels fragments és on

trobem la major varietat, doncs cadascun pertany a una matèria prima diferent: calcària, sílex, quars i jaspi.

L'esmentat lligam entre categoria estructural i matèria primera està justificat per la naturalesa de les primeres. Així, les Bn són objectes que es funcionalitzen directament, sense o amb escassa transformació de la matèria degut a que la tasca que desenvolupen així ho requereix. Per aquest raó s'empren majoritàriament còdols de calcària, quars o roca metamòrfica, elements lítics amb morfologies afins per a la seva funcionalització. En canvi, les BP i la BN2G estan realitzades exclusivament en sílex, matèria més adequada per a la talla degut a que les qualitats intrínseques de la matèria permeten obtenir més fàcilment la eina desitjada.

Dins de les Bn, la categoria més nombrosa, hem documentat tres tipus: les Bna: es tracta de còdols que ha estat transportats per l'home al jaciment, però en la seva superfície no observem cap traça que ens indiqui que han estat utilitzats directament sobre alguna matèria, aspecte que no descarta que hagin desenvolupat alguna funció que no hagués deixat evidències externes (com el seu ús com a component d'un paviment). Se n'han comptabilitzat un mínim de 8; les Bnb: en aquest cas, s'observa en la superfície traces i/o estigmes que ens indiquen que ha estat emprat en alguna tasca concreta, que, de moment desconeixem, però que estaria relacionada amb el fregament, allisament o brunyit, percussió, etc..., d'alguna superfície, ja que s'identifiquen superfícies polides o amb estigmes lineals de fregament i amb petites cúpules resultants de la percussió. La identificació i atribució d'aquestes traces serà objecte d'un estudi concret, que actualment es troba en procés de realització. Són, com a màxim, 7; i les Bnc: són Bn amb fractures degudes probablement al seu ús. En disposem de 3.

Aquest primer estudi del registre lític del Molar del Calvari ens permet perfilar el patró d'obtenció i funcionalització de la indústria lítica, que ja s'havia intuït en el registre exhumat en l'anterior campanya d'excavacions. D'aquesta manera, podem apuntar que la major part del conjunt lític està format per còdols de calcària, i excepcionalment de roca metamòrfica i quars que s'empren directament, sense passar per un procés de talla, en tasques encara no determinades, però que podem relacionar amb el processament o modificació de certes matèries. La resta s'inclou dins dels objectes lítics resultants de la talla, elaborats únicament en sílex, en els què, degut a

l'escàs nombre, no hem pogut determinar una estratègia clara d'explotació, i configuració en el cas de la BN2G.

Bibliografia.

Carbonell, E., Mosquera, M., Ollé, A.,Rodríguez, X.P., Sala, R., Vaquero, M., Vergès, J.M. (1992). "New elements of the Logical Analytic System. First International Meeting on Technical Systems to configure Lithic Objects of scarce elaboration". *Cahier Noir*. Reial Societat Arqueològica. 6. Tarragona.